

Elisa Kaasinen

**OPIKELIJOIDEN YRITTÄJYYSASEN-
TEIDEN, MOTIVAATIOOTEKIJÖIDEN JA
TOIVEIDEN KARTOITTAMINEN**
NY-Start Up -opiskelijat

Opinnäytetyö
Liiketalous

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Elisa Kaasinen	Tradenomi (AMK)	Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Opiskelijoiden yrittäjyysasenteiden, motivaatiotekijöiden ja toiveiden kartoittaminen NY-Start Up -opiskelijat		63 sivua 6 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu		
Ohjaaja		
Marjaana Roponen		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyössä kartoitettiin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun NY Start Up -opiskelijoiden motivaatiotekijöitä, yrittäjyysasenteita sekä toiveita liittyen opintojaksoon. Työn tarkoituksena oli tuottaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun NY Start up -opintojaksoon liittyviä kehittämissuhteita, kuten löytää keinoja motivoida opiskelijoita mukaan tuleville NY Start Up -opintojaksoille sekä selvittää, miten opintojaksoa voisi kehittää.</p>		
<p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät motivoivat opiskelijoita ryhtymään Start Up -yrittäjiksi, mitä heidän mielestään tarkoittaa yrittäjämäinen asenne ja millainen asenne heillä on yrittäjyyttä kohtaan. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin, millaisia odotuksia opiskelijoilla oli opintojaksoa kohtaan, mitä he oppivat opintojakson aikana ja mitä he olisivat halunneet oppia lisää. Opinnäytetyössä sivutaan myös yrittäjyyskasvatuslinjauksien toteutumista, mutta se ei ole työn pääpainona. Teoreettinen viitekehys koostuu siis yrittäjyyskasvatuksesta sekä asenteesta ja motivaatiosta liittyen yrittäjyyteen, joista saadut tiedot helpottivat tutkimusmenetelmän valinnassa ja tarkoituksenmukaisten tietojen selvittämisessä.</p>		
<p>Tutkimusmenetelmänä toimi laadullinen tutkimus eli yksilöhaastattelu. Lisäksi haastattelun tukena toimi kattava taustatietolomake, jonka NY-opiskelijat täyttivät ennen haastatteluun osallistumista. Taustatietolomakkeen täyttäminen ja yksilöhaastattelut toteutettiin opintojakson yhdellä lähiopetuskerralla. Taustatietolomakkeen tarkoituksena oli antaa kattavaa tietoa NY-opiskelijoista yksilöhaastattelujen tueksi.</p>		
<p>Taustatietolomakkeen ja yksilöhaastattelun tulokset sisältävät paljon tietoa opiskelijoiden taustoista, asenteesta ja motivaatiosta liittyen yrittäjyyteen sekä ideoita ja näkemyksiä opintojakson sisällöstä ja kulusta. Tulokset on esitelty tässä opinnäytetyössä teemoittelun ja luokittelun keinoin selkeinä kokonaisuuksina.</p>		
<p>Tutkimus osoitti, että opiskelijoiden motivaation osallistua opintojaksolle on vaikuttanut esimerkiksi heidän taustansa, kuten lähipiirissä oleva yrittäjyys sekä ympäristön yrittäjämystyys. NY-opiskelijoilla on myönteinen asenne yrittäjyyteen, sillä he uskovat olevansa yrittäjiä mahdollisesti tai ainakin toivottavasti tulevaisuudessa. Opintojakso on ollut heidän mielestään kattava kokonaisuus, mutta he olisivat kuitenkin halunneet oppia lisää esimerkiksi taloudesta liittyen yrittäjyyteen.</p>		
Asiasanat		
yrittäjyyskasvatus, motivaatio, yrittäjyys, asenne		

Author (authors)	Degree	Time
Elisa Kaasinen	Bachelor of Business Administration	May 2018
Thesis title		63 pages
Charting the NY-students' attitudes, motivational factors and needs towards entrepreneurship		6 pages of appendices
Commissioned by		
South-Eastern Finland University of Applied Sciences		
Supervisor		
Marjaana Roponen		
Abstract		
<p>In this thesis it was examined what motivates NY-students from South-Eastern Finland University of Applied Sciences to start their own Start Up -business and what their attitudes towards entrepreneurship are and what their hopes regarding the course are. The purpose of the thesis was to find out how can the course be developed and how to motivate the students to participate in the future courses.</p>		
<p>The objective of this thesis was to find out what motivates the NY-students to start their own business, how they would define entrepreneurial attitude and what their attitudes towards entrepreneurship are. This thesis also examined what the students expected to learn when they participated in the course, what they concretely learned and what the students thought that was missing from the courses' content. This thesis also discussed entrepreneurship education alignments, but that was not the main focus area of the thesis. The theoretical frame of reference includes thus entrepreneurship education and motivation and attitude towards entrepreneurship.</p>		
<p>The research method of this thesis was qualitative research, more closely an individual interview. To complement the interview the NY-students also replied to an inquiry which mainly focused on their background information. The results included lots of information about students' backgrounds, motivation and attitude towards entrepreneurship but also ideas of how the course should be developed.</p>		
<p>The results showed that the NY-students have a genuine interest in entrepreneurship and most of them have entrepreneurs in their inner circle. That is what motivates them to start their own business. Their entrepreneurial attitude is also from their background but most of them are naturally having an entrepreneurial attitude. NY-students have a positive attitude towards entrepreneurship. They learned many important skills and obtained information during the course, but they would have wanted to learn more for example about finance.</p>		
Keywords		
entrepreneurship education, attitude, motivation		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YRITTÄJYYSKASVATUS.....	7
2.1	Yrittäjyyskasvatus käsitteenä.....	7
2.2	Yrittäjyyskasvatus korkeakouluissa	12
2.3	Yrittäjyyskasvatuksen linjauksia.....	13
2.3.1	Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset.....	14
2.3.2	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun linjaukset.....	17
2.4	NY Start Up -yrittäjyys ammattikorkeakoulussa	18
3	MOTIVAATIO JA ASENNE LIITTYEN YRITTÄJYYTEEN	19
3.1	Motivaatio käsitteenä.....	20
3.1.1	Motivaatioon vaikuttavia tekijöitä	21
3.1.2	Motivaatioteoriat	22
3.2	Asenne käsitteenä	24
3.2.1	Hyvä asenne.....	26
3.2.2	Yrittäjämäinen asenne	27
4	KAAKKOIS-SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULU JA YRITTÄJÄKSI – NUORILLE TUKEA YRITTÄJYYDEN ALKUUN -HANKE.....	28
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	30
5.1	Laadullinen tutkimus.....	30
5.2	Kattava taustatietolomake	32
5.3	Yksilöhaastattelun toteuttaminen ja analysointi	33
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
6.1	Kattavan taustatietolomakkeen tulokset	35
6.2	Yksilöhaastatteluiden tulokset	39
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
7.1	Motivaatio liittyen Start Up -yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjyyteen.....	44
7.2	NY-opiskelijoiden yrittäjämäinen asenne.....	45

7.3	Opintojakso kokonaisuutena.....	47
7.3.1	Opintojakson aikana kehittyneet taidot ja opitut asiat	47
7.3.2	Opintojaksosta puuttumaan jääneet asiat ja toiminnan aikana ilmenneet vaikeudet	48
7.4	Yrittäjyyskasvatuksen linjauksien toteutuminen	50
7.5	Tulosten yleistettävyys ja luotettavuus.....	51
7.6	Kehittämissuhteet	53
8	LOPUKSI	57
	LÄHTEET	59
	KUVALUETTELO	
	LIITTEET	

Liite 1. Kattava taustatietolomake

Liite 2. Haastattelulomake

1 JOHDANTO

NY Start Up -opintojakso pilotoitiin ensimmäistä kertaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa syksyllä 2017. Tämän opinnäytetyön aiheena oli opintojaksolle osallistuneiden NY Start Up -opiskelijoiden yrittäjyyteen liittyvien motivaatiotekijöiden, asenteiden sekä tarpeiden tutkiminen. Tarkoituksena oli löytää keinoja motivoida opiskelijoita jatkossa osallistumaan opintojaksolle sekä selvittää, miten opintojaksoa voisi kehittää.

Päätutkimusongelmina olivat NY-opiskelijoiden motivaatiotekijöiden sekä yrittäjyyteen liittyvien asenteiden selvittäminen: Mitkä tekijät motivoivat NY Start Up -opintojaksolle ilmoittautuneita opiskelijoita aloittamaan oman NY Start Up -yrityksen, mitä heidän mielestään tarkoittaa yrittäjämäinen asenne ja millainen asenne heillä on yrittäjyyttä kohtaan? Entä millaisia odotuksia opiskelijoilla oli opintojaksoa kohtaan ja mitä he oppivat opintojakson aikana? Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään, mitä opiskelijat olisivat halunneet vielä oppia lisää yrittäjyyteen liittyen. Opinnäytetyössä myös sivutaan yrittäjyyskasvatuksen linjauksien toteutumista, mutta se ei ole työn pääpainona.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta eli yksilöhaastattelua, jonka tueksi tehtiin myös kattava taustatietolomake. Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän NY Start Up -opiskelijaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta. Taustatietolomakkeella saatiin perustietoja ja vastauksia lyhyisiin kysymyksiin ja yksilöhaastattelun avulla puolestaan syvällisempiä ja laajempia vastauksia liittyen tutkimuksen aihealueisiin. Opinnäytetyö ja erityisesti sen tulokset mahdollistavat opintojakson kehittymisen myöhempään toteutukseen.

Opinnäytetyön viitekehys, eli toinen ja kolmas luku rakentuvat yrittäjyyskasvatuksesta sekä motivaatiosta ja asenteesta liittyen yrittäjyyteen. Yrittäjyyskasvatukseen on sisällytetty yrittäjyyskasvatuksen määrittely, yrittäjyyskasvatus korkeakouluissa sekä yrittäjyyskasvatuksen linjauksia ja Start Up -yrittäjyys ammattikorkeakoulussa. Motivaation osuus sisältää motivaation määrittelyä, motivaatioon vaikuttavia tekijöitä sekä keskeisimpiä motivaatioteorioita. Motivaation jälkeen opinnäytetyössä kerrotaan, mitä asenne on ja miten sitä voi kehittää. Entä miten määritellään hyvä asenne ja yrittäjämäinen asenne?

Tämän jälkeen neljännessä luvussa esitellään toimeksiantaja eli Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu sekä Yrittäjäksi -hanke, joka tekee yhteistyötä ammattikorkeakoulun NY Start Up -opintojakson kanssa. Viidennessä luvussa on kerrottu opinnäytetyön tekemiseen käytetyt tutkimusmenetelmät sekä esimerkiksi tutkimuksen kulku käytännössä. Kuudennessa luvussa esitellään tutkimuksen tuloksia ja niiden pohjalta tehdyt johtopäätökset on käsitelty luvussa seitsemän. Opinnäytetyön viimeinen, eli kahdeksas luku sisältää opinnäytetyön yhteenvedon sekä pohdintaa esimerkiksi siitä, mitä hyötyä opinnäytetyöstä oli tekijälle sekä toimeksiantajalle.

2 YRITTÄJYYSKASVATUS

Tässä luvussa määritellään aluksi yrittäjyyskasvatusta käsitteenä, kuvaillaan sen tavoitteita sekä puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta yrittäjyydestä. Tämän jälkeen luvussa kerrotaan yrittäjyyskasvatuksesta korkeakouluissa sekä yrittäjyyskasvatuksen linjauksista. Tässä yhteydessä on esitelty Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuslinjaukset. Luvussa on käsitelty myös NY Start Up -yrittäjyyttä ammattikorkeakouluissa.

2.1 Yrittäjyyskasvatus käsitteenä

Yrittäjyyskasvatuksella tarkoitetaan yrittäjyyskasvatuksen yhteydessä opittujen tietojen ja valmiuksien oppimista. Ne ovat taitoja, joita myös elämässä tarvitaan. (Yes 2017a.) Innostavan ja monipuolisen yrittäjyyskasvatuksen avulla lapset ja nuoret kasvavat yrittäjyyteen henkisesti, jolloin he oppivat itsenäisiksi ja menestyksekkäiksi elämässä. Usein on kyse asennekasvatuksesta ja rohkaisemisesta itsensä toteuttamiseen. Myös vastuuta opitaan ottamaan. (Kansikas 2007, 15–21.)

Yrittäjyyskasvatusta tukevia ja harjoittavia ovat useat järjestöt sekä työelämätahot. Pääasiallisesti se on kuitenkin laaja-alaisesti tehtävää työtä, jota opetushallinnon ala harjoittaa ja jonka tarkoituksena on vahvistaa yrittäjyyttä. (Kimmo 2015.) Yrittäjyyskasvatuksen opetusmenetelminä voidaan käyttää perinteisiä, osallistavia, työelämäperustaisia tai simuloivia menetelmiä. Perinteisillä opetusmenetelmillä tarkoitetaan esimerkiksi luentoja, esseitä tai tenttimistä.

Osallistavat menetelmät puolestaan tarkoittavat esimerkiksi ryhmätöitä tai projektitöiden tekemistä. Työelämään perustuva opetus sisältää esimerkiksi yritysvierailuja tai kummiyritysten kanssa tehtävää yhteistyötä. Simuloivat menetelmät, kuten yrityspelit tai harjoitusyritykset, ovat uusi tapa tehdä yrittäjyyskasvatusta. (Paasio & Pukkinen 2007, 125.)

Yrittäjähenkisyys, jonka opiskelija saa yrittäjyyskasvatuksen avulla, voi kannustaa opiskelijoita oman yrityksen perustamiseen tai toisen palvelukseen, kuten tukijaksi tai yrittäjyyskasvattajaksi. Keskeisiä yrittäjyyskasvatuksen avulla opittavia ominaisuuksia ovat rohkeus, innovatiivisuus, epävarmuuden sieto, omaaloitteisuus, yhteistyökyky ja -valmius, usko omiin mahdollisuuksiin, herkkyyys mahdollisuuksille, sitkeys sekä oppimisen jatkuvuus ja uusiutuminen. (Kansikas 2007, 15–21.) Kuitenkin olennaista yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta on itseohjautuva asennoituminen ja käyttäytyminen sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään yrittäjän piirteisiin (Yvi 2017d).

Koskenniemen (2016) mukaan yrittäjyyskasvatuksen tulisi olla ketterää, sillä samoilla keinoilla pärjäävät myös organisaatiot, joissa henkilöstö on tyytyväistä. Asioita tulisi tehdä hyödyntäen erilaista osaamista ja luottamalla siihen, että opiskelijoilla on kyky pärjätä itsenäisesti. Oppia saadaan muilta ja ohjaajan rooliksi jää tukea ja valmentaa tarvittaessa. Yhteistyön tulisi olla monipuolista niin opettajien kuin opettajien ja muunkin henkilökunnan sekä opettajien ja oppilaiden kesken. Verkostoituminen muidenkin, kuin oman oppilaitoksen kanssa on myös oleellista. Viestinnän tulisi olla epämuodollista ja sen tulisi tapahtua usein ja kasvotusten. Palautetta ja kehitysehdotuksia tulisi kerätä sidosryhmiltä sekä omalta organisaatiolta säännöllisesti. Yrittäjyyskasvatuksessa oleellista on asioiden kokeileminen ja suunnitelmien muutos sitten, kun siihen on tarvetta. Näin voidaan tukea luovuutta ja innovaatioita, sekä käyttää toiminnallisia menetelmiä.

Tavoitteet

Yrittäjämäisten asenteiden, tietojen ja taitojen sisäistäminen on yrittäjyyskasvatuksen oleellisin tavoite. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena ei ole pelkästään tuottaa uusia yksityisyrittäjiä, vaan muokata opiskelijoiden ammatillista identiteettiä. (Kansikas 2007, 15–21). Tarkoituksena on myös välittää opiskelijoille

tietoa yrittäjyydestä ja yritystoiminnasta, mutta myös kehittää yrittäjämäisiä toimintatapoja yksilötasolla (Paasio & Pukkinen 2007, 125).

Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus on edistää oppijoiden toimintatapoja aktiiviseksi ja oma-aloitteiseksi sekä mahdollistaa omien vahvuuksien löytämisen ja kehittämisen. Yrittäjyyskasvatuksella pyritään vahvistamaan oppijoiden itsetuntoa, lisäämään uskallusta ja motivaatioita uusia asioita kohtaan sekä parantamaan esimerkiksi työelämätietoutta sekä taloustaitoja. Oleellista on myös ryhmätyö- ja esiintymistaitojen vahvistuminen sekä tulevaisuuden tarkastelu ja yrittäjyyteen kannustaminen. Tärkeintä on, että nuoret olisivat yritteliäitä ja aktiivisia sekä ennakkoluulottomia, heillä olisi yrittäjämäinen asenne ja he löytäisivät paikkansa työelämässä. Yrittäjyyskasvatuksen tulisi näkyä opetuksessa kaikin tavoin, ei pelkästään yksittäisenä oppiaineena. (Yes 2017a.)

Ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys

Yrittäjyyskasvatukseen liittyvät olennaisesti ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys. Usein myös sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden pohjana käytetään käsitettä omaehtoinen yrittäjyys. (Opinkirjo 2011.) Ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan usein pienyrityksen omistamista, jossa yrityksen omistajana ja johtajana sekä tärkeimpänä työntekijänä on itse yrittäjä. Yhteiskunnassa ulkoisilla yrittäjillä on työllistävänä tekijänä tärkeä vaikutus. (Peltola 2015, 16.) Ulkoisen yrittäjyyden kannalta yrittäjyyskasvatuksen yhteiskunnallisena tavoitteena on lisätä yrityksiä sekä määrällisesti että laadullisesti (Yvi 2017e). Hyviä keinoja ulkoisen yrittäjyyden kokeilemiseen jo opiskeluaikana ovat esimerkiksi yrittäjyysohjelmat (Koskenniemi 2016).

Sisäinen yrittäjyys tarkoittaa kykyä ajatella luovasti ja toisen palveluksessa työskentelemistä työntekijänä. Aina yritteliäisyys ei siis vaadi yrityksen omistamista. Työyhteisössä sisäinen yrittäjyys on työntekijän kokonaisvaltaista ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapaa omaan työhön. (Peltola 2015, 18.)

Yritteliäisyys ja sisäinen yrittäjyys näkyvät esimerkiksi työn tuloksiin sitoutumisena, itsensä ja muiden kannustamisena sekä kulkemista määrätietoisesti kohti tavoitteita. Sisäisen yrittäjän ominaisuuksiksi käsitetään usein oma-aloitteelli-

suus ja asialle omistautuminen niin suunnittelu- kuin työskentelytavoissakin. Lisäksi sisäiset yrittäjät ovat usein innovatiivisia, sosiaalisia, vastuullisia sekä yhteisöllisiä. Heillä on uskallusta toteuttaa parannusehdotuksia liittyen työskentelytapoihin tai organisaation toimintaan ylipäätään. *Psykologinen omistajuus* tarkoittaa sitä, että sisäisillä yrittäjillä on yritykseen kuuluvuuden tunne ja tahto vaikuttaa ja osallistua organisaation työhön (Kansikas 2007, 62). Sisäiset yrittäjät pyrkivätkin aktiivisesti parantamaan tuotteita ja palveluita sekä työolosuhteita (Peltola 2015, 18). Muita yritteliäisyyteen liitettäviä tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi elinikäinen oppiminen, tuloksellisuus sekä rohkeus ja uskallus (Ikonen 2006, 53).

Sisäiset yrittäjät ovat ideoijia ja kannustajia, jotka innostavat muut mukaansa. Sisäisiä yrittäjiä tarvitaan silloin, kun ratkaisun saamiseksi kaivattaisiin aloitteita ja erilaisia näkökulmia sekä kykyä jalostaa näitä ideoita. Sisäiset yrittäjät ovat myös tarpeen silloin, kun tarvitaan delegeivaa johtajuutta, luovaa ja innovatiivista työtettä tai vastuunkantoa. On tyypillistä, että sisäiset yrittäjät toimivat johto- tai esimiestehtävissä ja hakeutuvat näihin, mutta yhtä hyvin he voivat olla energisiä asiakaspalvelijoitakin. (Kansikas 2007, 61–63.) Sisäisen yrittäjyyden voidaan ajatella näkyvän yrittäjämäisenä käytöksenä työelämän lisäksi myös yleisesti elämässä (Ikonen 2006, 52).

Sisäinen yrittäjyys voi näkyä vahvasti jo opiskeluaikana. Opiskelija omaksuu tavoitteellisen opiskelukulttuurin sekä myönteisen, luovan ja innostuneen asenteen sekä aloitekykyä ja sitoutumista tavoitteisiinsa. Usein tulokset näkyvät menestyksenä opinnoissa sekä itsensä likoon laittamisena. (Peltola 2015, 19.) Koskenniemen (2016) mukaan sisäiseen yrittäjyyteen tulisi kannustaa jo opiskeluaikana.

Sisäinen yrittäjyys voi kasvaa tietojen ja taitojen, sosiaalisuuden, resurssien sekä henkisen kasvun lisääntyessä. Toisin sanoen sisäinen yrittäjä pyrkii jatkuvasti kehittämään valmiuksia ja taitoja, jotka mahdollistavat yhteisössä toimimisen tulostavoitteellisesti. Lisäksi tietämyksen lisääntyessä sisäistä yrittäjyyttä omaksuvalla on parempi käsitys liittyen yhteistyökumppaneihin, tekniikkaan, toimintatapoihin sekä toimialaan. (Kansikas 2007, 64–65.)

Tavoitteet on helpompi saavuttaa, kun ammatillinen osaaminen lisääntyy. Sosiaalisella kasvulla tarkoitetaan vuorovaikutustaitoja sidosryhmien kanssa sekä verkostojen lisääntymistä. Resurssien kasvulla puolestaan tarkoitetaan sisäisen yrittäjyyden tuomia säästöjä tai resurssien konkreettista kasvua. Henkinen kasvu on yksilön tai yhteisön vastuunottoa omasta tekemisestään sekä toisaalta sen jakamista muiden työyhteisön jäsenten kanssa. (Kansikas 2007, 64–65.)

Yrittäjyyskasvatukselle pohjaa luo omaehtoinen yrittäjyys, mutta se antaa myös ulkoiselle ja sisäiselle yrittäjyydelle tilaa kehittyä. Omaehtoisella yrittäjyydellä voidaan tarkoittaa yksilöllä olevaa yrittäjämäistä otetta, jonka avulla hän muodostaa oman kehityskertomuksensa ja vaikuttaa sen kulkuun. Omaehtoisessa yrittäjyydessä oleellista on innovatiivisuus ja uusiin mahdollisuuksiin tarttuminen sekä riskinsietokyky. Yrittäjän tulee selvitä yllättävistäkin tilanteista sekä sitoutua tavoitteisiinsa. (Peltola 2015, 19.)

Yrittäjäksi ryhtymiseen voivat vaikuttaa monet asiat. *Yksilölliset henkilöön liittyvät tekijät*, kuten persoonallisuus, yrittäjäominaisuudet sekä elämänhallinta vaikuttavat vahvasti yrittäjäksi ryhtymiseen. Yrittäjyysominaisuuksiksi voidaan mieltää esimerkiksi oma-aloitteisuus, positiivisuus, johtajuus, organisointikyky, päätöksentekokyky, luotettavuus, tarve menestyä, luovuus, kekseliäisyys, joustavuus sekä rohkeus ja kommunikaatiotaitoisuus. Muita yrittäjälle sopivia ominaisuuksia ovat stressinsietokyky, kyky kestää muutoksia, riskejä pelkäämätön sekä haasteita kaipaava. (Peltola 2015, 21–22.) Yrittäjäksi ryhtymiseen tarvitaan myös edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi perustietoja yrittäjyydestä, kuten taloushallinta (Kallio ym. 2008, 11).

Yksi merkittävin yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavista tekijöistä on *tausta*, sillä aloittavilla yrittäjillä voi olla jo kokemusta yrittämisestä sekä yritysten toimintatavoista ja niiden hallitsemisesta. Tähän auttavat myös koulutus ja ammatillinen osaaminen. Toisaalta yrityksen perustamisen taustalla voi olla roolimalli esimerkiksi omasta perheestä tai suvusta. (Peltola 2015, 22.) Muita henkilökohtaisia yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttavia tekijöitä voivat olla myös harrastukset tai työkokemukset, omat arvot ja asenteet, innovatiivisuus tai itsenäisyys (Kallio ym. 2008, 13).

Toisaalta omaehtoiseen yrittäjyyteen voi vaikuttaa myös *elämäntilanne*, kuten yksittäiset tapahtumat. Kipinä ryhtyä yrittäjäksi voi syntyä vaikkapa tuoteideasta, perinnön tai voiton seurauksena. Yrittäjäksi ryhtymistä edistää erityisesti ympäristöstä tuleva yrittäjämyönteisyys, jolloin aika yrityksen perustamiselle voi olla sopiva. (Peltola 2015, 23.)

2.2 Yrittäjyyskasvatus korkeakouluissa

Elinkeinoelämän keskusliiton (2015) mukaan suomalaisen korkeakoulupolitiikan tavoitteisiin on jo vuosikymmenen ajan kuulunut yrittäjyyden edistäminen. Artikkelissaan Elinkeinoelämän keskusliitto (2015) kertoo opetus- ja kulttuuriministeriön raportista, jonka pohjana on ollut kyselytutkimus liittyen korkeakoulujen yrittäjyyden ja yrittäjämäisten toimintatapojen edistämiseen. Tulosten mukaan kyselyyn vastanneissa korkeakouluissa yrittäjyysasioihin kiinnitetään merkittävästi huomiota. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2015c) raportissa eritellään, että 37 kyselyyn vastanneista 22 oli ammattikorkeakouluja. Raportin mukaan ammattikorkeakouluissa opiskelijat kokevat ammattikorkeakoululla olevan hyvät tai jopa erittäin hyvät toimintamallit yrittäjyystietojen, -taitojen sekä -valmiuksien kehittymiselle.

YES-verkoston (2017b) mukaan korkeakouluissa yrittäjyyden edistämisen tulee olla korkeakoulujen toiminnan keskeisenä osana. Korkeakouluopetuksessa ja -oppimisessa yrittäjämäisen toiminnan edistämisen ei tule liittyä pelkästään sisällöllisiin seikkoihin, vaan sitä tulisi käyttää toimintatapana, menetelmänä ja metodina. Korkeakoulun tulisi olla turvallinen ja hyvä ympäristö kokeilla omia rajoja. Yrittäjämäisen toiminnan ytimen rakentavat innovatiivisuus, rohkeus ja kyky arvioida riskejä. Korkeakoulussa yrittäjän ominaisuuksiksi mielletään vastuullisuus ja kurinalaisuus, jotka mahdollistavat uuden osaamisen, ideoiden ja toimintamallien sekä liikeideoiden siirtymistä käytäntöön.

Korkeakouluissa yrittäjyyteen kannustaminen on usein ollut liitännäistä työharjoitteluihin, yrityshautomoihin, erilaisiin kilpailuihin (kuten liikeideakilpailut), kursseihin sekä tutkimuksiin. Korkeakouluissa toisten menestyminen ja onnistuminen on kasvattanut muidenkin uskoa itseensä. Korkeakoulutus, joka tukee yrittäjyyttä mahdollistaa yritystoiminnan kehittämisen, liikeidean ja liiketoimin-

tasuunnitelman luomisen, mutta myös asenteiden omaksumisen liittyen yrittäjyyteen. Pitkällä aikavälillä voidaan todeta, että yrittäjähengen kasvattaminen lisää työllistymistä, synnyttää uusia toimialoja, innovoi liiketoimintaa sekä uudistaa kaupallisia resursseja. (Kansikas 2007, 44.)

Korkeakouluissa merkittävässä roolissa ovat opinto-ohjaus ja rekrytointipalvelut. Yrittäjän todellisuus konkretisoituu opiskelijoille, kun he pääsevät muodostamaan yrityskontakteja opintojensa aikana sekä tekemään käytännössä esimerkiksi työharjoittelun muodossa. Myöhemmin nämä kontaktit tukevat myös mahdollisen oman yrityksen perustamista. Ympäristöllä on merkittävä osansa yritystoiminnan aloittamisen kannalta, sillä se koostuu erilaisista esikuvista, ärsykkeistä ja toimijoista. Esimerkiksi perheessä tai suvussa olevat yrittäjät voivat toimia roolimalleina ja usein perheellä ja ystävillä onkin suuri rooli yrittäjyyteen kannustavina tekijöinä. (Kansikas 2007, 45.)

Myös verkostoituminen on oleellinen osa yrittäjyyteen kasvamista, sillä menestystä ja onnistumisia tulisi jakaa muiden kanssa. Uusia innovaatioita voi syntyä, kun esimerkiksi eri tieteenalojen rajoja ylitetään tai kohdataan muita toimijoita. Tämä mahdollistaa myös sellaisten projektien toteuttamisen, johon voimavarat yksittäisellä organisaatiolla tai toimijalla eivät riitä. Tämä vaatii kuitenkin kannustavaa ja yrittäjämäistä asennetta, jotta tavoitteita kohti jaksetaan yhdessä ponnistella. (Kansikas 2007, 45–46.)

Oleellista olisi, että opiskelijoiden realistinen minäkuva vahvistuisi yrittäjyyskasvatuksen avulla. Epäonnistumiset ja virheet auttavat oppimaan, kun korostamisen sijaan niitä analysoidaan realistisesti. Akateemisessa yrittäjydessä korostuvina tekijöinä ovat osaaminen ja jatkuva oppiminen. Yrittäjyyskasvatuksen tulisi johtaa henkiseen kasvuun, joka realisoituu ammattitilpeydeksi, itseluottamukseksi sekä näkemyksellisyydeksi. Opiskelija ei pelkää häviämistä ja osaa käyttää potentiaaliaan saavuttaakseen tavoitteensa. (Kansikas 2007, 46.)

2.3 Yrittäjyyskasvatuksen linjauksia

Tämä opinnäytetyö selvittää Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksen linjauksia. Opetus- ja kulttuu-

riministeriön linjaukset ovat syntyneet Yrittäjyys ja koulutus -hankkeen asiantuntijaverkoston yhteistyön tuloksena. Vuonna 2009 on julkaistu Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivoja, joita uusimmat linjaukset syventävät. Korostuvina tekijöinä ovat myönteiset asenteet, perustiedot ja -taidot liittyen yrittäjyyteen sekä yrittäjämäinen toimintatapa. Erityisesti korkea-asteella osaamista pyritään syventämään ja valmiudet yritystoimintaan liittyen korostuvat. Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen mukaan nuorten asenne yrittäjyyteen on vahvasti positiivisempi kuin ennen ja vaikkei ryhtyisikään yrittäjäksi, on monista yrittäjämäisistä toimintatavoista ja valmiuksista hyötyä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

2.3.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset

Viimeisimmät yrittäjyyslinjaukset Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut 17. maaliskuuta 2017 (Nuori Yrittäjyys 2017). Näistä linjauksista apua yrittäjyyskasvatukseen saavat esimerkiksi oppilaitosjohto, oppilaitoksen henkilökunta sekä muut yrittäjyyskasvatuksen parissa työskentelevät. Kohderyhmä on siis varsin laaja, sillä se sisältää erilaisia kasvatus-, opetus- ja koulutusalan toimijoita, kuten esimerkiksi koulutusalojen päättäjiä, mutta myös yrittäjiä ja organisaatioita, jotka tukevat yrittäjyyttä. Yrittäjyyslinjausten tarkoituksena on mahdollistaa toiminnan parempi arviointi sekä kehittäminen, mutta myös tukea suunnittelua ja käytännön työskentelyä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Yrittäjyyslinjaukset nojaavat strategisiin asiakirjoihin, kuten hallitusohjelmiin, maakunnallisiin ja alueellisiin sekä paikallisiin yrittäjyyskasvatusstrategioihin. Linjauksia suunniteltaessa on myös hyödynnetty keskeisiä EU-asiakirjoja, sekä aiempia selvityksiä ja tutkimuksia. Yrittäjyyslinjaukset voidaan jakaa neljään eri linjaukseen, joita ovat strateginen taso ja johtaminen, opettajien osaamisen kehittäminen, yrittäjyyttä tukeva koulutus sekä oppimisympäristöt. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Strateginen taso ja johtaminen

Ensimmäinen linjaus, strateginen taso ja johtaminen käsittää toimintakulttuurin muuttamisen yrittäjämäiseksi niin, että koko yhteisö, oppijat mukaan lukien toimivat itseohjautuvasti ja vuorovaikutteisesti. Tämä taso jakautuu neljään osa-

alueeseen, joita ovat suunnittelu, resursointi ja arviointi, henkilöstön osaaminen, yhteistyö koulutusalat ja -asteet ylittäen sekä yritys- ja työelämäyhteistyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Suunnittelulla, resursoinnilla ja arvioinnilla tarkoitetaan sitä, että toimintaa kehitettäessä huomioidaan olemassa olevat yrittäjyyskasvatusstrategiat, kuten maakunnalliset, alueelliset sekä elinkeino- ja yrittäjyysstrategiat. Resursointi, kuten tiimin tai vastaavan henkilön nimeäminen ja toimintaan asetetut muut resurssit ovat olennaisia tiedostaa. Tärkeää suunnittelussa ja resursoinnissa on myös asettaa vuosittaisia tavoitteita, joiden toteutumista pyritään tarkastelemaan. Tämän myötä toimintaa voidaan vuosittain arvioida ja hyödyntää saatuja tuloksia myöhemmin kehittämisen ja suunnittelun näkökulmasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Toisessa osa-alueessa, henkilöstön osaamisessa käsitellään henkilöstöä yrittäjämäisyyden ja osaamisen näkökulmasta. Henkilöstöllä tulee olla tarvittavat tiedot ja taidot sekä valmiudet yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan edistämiseksi. Olennaista on myös tarjota henkilöstölle vuosittain mahdollisuuksia kouluttautua yrittäjyyttä käsittelevissä koulutuksissa. Verkostoituminen on olennainen osa henkilöstön osaamisen kehittämistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Opiskelijan näkökulmasta on tärkeää, että yrittäjyyden edistäminen on katkeamaton polku, joka mahdollistaa verkostoitumisen eri koulutusasteiden ja -alojen kanssa. Myös opettajia kannustetaan ylittämään oppiainerajoja ja olemaan innovatiivisia, eli kehittämään esimerkiksi uusia malleja ja muotoja pari- ja tiimityöskentelylle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Oppilaitosten tai yksikköjen tulee pyrkiä löytämään yrittäjyyskumppanuuksia, jotka mahdollistavat pitkäaikaisen yhteistyön. Erityisesti korkeakouluilla tulee olla toimintamalleja ja valmiuksia tukea ja ohjata opiskelijoita, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä. Toisaalta organisaatioiden rakenteiden tulee myös tukea opiskelijoiden yrittäjyyttä ja yritysten perustamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Kasvatus- ja opetushenkilöstön koulutus

Linjausten toinen osa-alue, kasvatus ja opetushenkilöstön koulutus mahdollistavat sen, että kaikilla opettajaksi tai varhaiskasvatusalaa opiskelevalla on myös mahdollisuus kehittää yrittäjyysvalmiuksiaan. Opettajaksi opiskeleville pyritään siis tarjoamaan yhtäläiset mahdollisuudet tutustua yritysten ja yrittäjien toimintatapoihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Yrittäjyyttä tukeva koulutus

Yrittäjyyskasvatuslinjausten kolmas linjaus pyrkii mahdollistamaan yrittäjyydessä tarvittavien tietojen ja taitojen kehittämisen ohjatusti kaikkien oppijoiden osalta, esimerkiksi valitsemalla yrittäjyyskoulutusta tai tekemällä yhteistyötä yrittäjyyttä tukevien organisaatioiden kanssa. Yhteistyöprojekteja tulisi tehdä vuosittain. Myös tieto yrittäjyyteen liittyvistä tukipalveluista tulee olla opiskelijoiden tiedossa. Näitä ovat esimerkiksi kiihdytys- tai yrityshautomopalvelut. Kenen tahansa tulisi saada opintojensa aikana kokeilla yrittäjyyttä sekä tunnistaa ja tunnustaa muuallakin hankittua yrittäjyysosaamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Opinnollistamisen sekä työpaikalla tapahtuvan oppimisen opiskelija voi suorittaa toimimalla itse yrittäjänä. Korkeakouluissa tämä tarkoittaa esimerkiksi Start Up -yrittäjyyttä tai tutkimuslähtöisten innovaatioiden parissa toimimista. Tämän linjauksen avulla pyritään myös siihen, että omistajanvaihdostilanteessa olevat yrittäjät saisivat opiskelijoista jatkajia organisaatioilleen. Lisäksi myös kehitys- ja innovaatiotoiminta on olennainen osa yrittäjyyttä tukevaa koulutusta, sillä sen avulla voidaan edistää yrittäjyyttä ja yritystoimintaa. Oppilaitosten tulee tarjota koulutusta yritysten tarpeiden ja yritystoimintaa tukevasta näkökulmasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöihin liittyvällä linjauksella pyritään organisaatio- ja yksilötasolla vahvistamaan kokeilukulttuuria. Kehittämisen työkaluna voivat toimia esimerkiksi digitaalisuus tai pelillisuus. Kehittämistä ja yrittäjyysoppimista tukevat siis monipuoliset oppimisympäristöt, jotka ovat kehittyviä ja innovatiivisia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

2.3.2 Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun linjaukset

Vuonna 2014 Mikkelin ammattikorkeakoulu (nyk. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu) osallistui Etelä-Savon toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatuksen strategian luomiseen. Strategiassa kuvataan toimenpiteitä, joita toimijat ja sidosryhmät Etelä-Savossa voivat käyttää yrittäjyyskasvatuksen jalkauttamiseen. Strategiaan on myös kirjattu keskeisiä käsitteitä, tavoitteita, yhteinen visio sekä jokaiselle osallistuneelle oppilaitokselle tehtävä, jonka tarkoituksena on saada yrittäjyyskasvatus osaksi oppilaitoksen toimintaa. (Simola 2015.)

Strategiakirjassa Kimmoke – Yrittäjyyskasvatusstrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa (2014) yhteinen visio kuvataan oppimiseksi, onnistumiseksi, vastuunotoksi sekä yhdessä tekemiseksi ja yrittämiseksi. Tarkoituksena on, että yrittäjyyskasvatukseen liittyviä asioita opitaan jo varhain ja niitä osataan hyödyntää erilaisissa tilanteissa. Oppimiselle tulisi löytää ja etsiä monia tapoja. Onnistuminen vaatii toisinaan epäonnistumista, jotta löydetään vielä harjoitettavia asioita. Kannustusta tulisi saada sekä kollegoilta, että läheisiltäkin. Vastuu tulisi kantaa sekä omista valinnoista, mutta kantaa myös yhteisvastuuta muiden kanssa jakamalla toisen taakkaa. Asioita tehdään yhdessä, muuttaen ajatuksia toiminnaksi aktiivisuuden, uteliaisuuden ja rohkeuden avulla. Tavoitteita asetetaan ja niitä kohti pyritään, mutta työyhteisössä pidetään yllä myös kokeilemisen kulttuuria.

Käytännön toimenpiteinä Kimmoke – yrittäjyyskasvatusstrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa (2014) teoksessa kuvataan esimerkiksi yrityskummien käyttö, joiden tarkoituksena on vieraila eri teemoihin liittyen oppilaitoksissa edes kerran vuodessa. Yksi keskeinen kehittämiskohde tulee liittyä yrittäjyyskasvatukseen. Kehittäminen voi liittyä esimerkiksi yrittäjyyspedagogiikan uudenaikaiseen käyttämiseen esimerkiksi pelillisyyden tai ryhmätyöskentelyn keinoin. Vuodessa on oltava vähintään yksi yhteinen tapahtuma yrittäjyyteen liittyen. Opiskelijoiden tulisi tutustua päivän aikana esimerkiksi paikallisen yrittäjän päivään tai toimia muuten yrittäjämäisesti. Opiskelijoiden osallistaminen suunnitteluun on myös tärkeää. Yrittäjyyskasvatuksessa tulee myös muistaa omat, oppilaitoksen näköiset aktiviteetit, jotka yhdistävät oppijoita, opettajia sekä yhteisöä.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun strategiassa puhutaan elinikäisestä oppimisesta ja yrittäjyyden edistämisestä. Xamkin tarkoituksena on kouluttaa osaajia, joita koko yhteiskunta tarvitsee. Yrittäjyyskasvatuksen suhteen olennaista on myös, että Xamk omistaa vahvat yhteistyösuhteet yrityksiin ja muihin toimijoihin. Opetus on työelämäläheistä ja joustavaa sekä integroitu TKI-toimintaan. (Xamk 2015.)

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan painoaloilta digitaalisen talouden yhdeksi kärjeksi on valittu yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2017). Tämä täyttää siis myös vuoden 2015 -strategian asettaman vaatimuksen, jossa yhden kehittämisalan tulee liittyä yrittäjyyskasvatukseen. Opiskelijoita pyritään kannustamaan yrittäjyyteen ja heille tarjotaan mahdollisuudet yrittäjämäiseen toimintaan (Xamk 2017a.) Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu pyrkii käyttämään monialaisia oppimisympäristöjä sekä erilaisia innovatiivisia opetusmenetelmiä, kuten pelillistämistä, simulaatioita ja työelämäpedagogiikkaa. (Xamk 2015.)

2.4 NY Start Up -yrittäjyys ammattikorkeakoulussa

Yleisesti startup tarkoittaa nuorta yritystä, joka pyrkii kehittämään uutta liiketoimintamallia innovatiivisen tuotteen avulla. Rahoitus yritykseen tulee usein ulkopuoliselta toimijalta. (Järvinen & Kari 2017, 212.) NY Start Up on yrittäjyysohjelma, jota Nuori Yrittäjyys ry koordinoi. Ohjelma on suunnattu korkea-asteen opiskelijoille. Sen tarkoituksena on opettaa ohjelmaan osallistuville opiskelijoille yrittäjyyttä, liiketoiminta- sekä innovaatiotaitoja. Jotta yrittäjyysohjelmaan voi osallistua, tulee opiskella korkeakoulussa, jossa ohjelma on lisätty kurssivalikoimaan. (NY Start Up 2017a.) Opiskelijoilla on mahdollisuus testata omia ideoitaan ja soveltaa käytäntöön työelämätaitoja työskentelemällä omassa yrityksessä. Näin opiskelijat saavat konkreettisen kuvan siitä, millaista yrittäjänä oleminen oikeasti on. (Nuori yrittäjyys 2017.)

Ohjelman tarkoituksena on, että oppimisprosessi muodostaa yritykselle oikean elinkaaren. Siinä voidaan havaita selkeät vaiheet, joita ovat innovaatio ja suunnittelu, yritystoiminnan rakentaminen, oman idean pilotointi ja testaus sekä tu-

levaisuuden arviointi ja jatkokehitys. Ohjelman aikana mm. ideoidaan, pohditaan liiketoimintamallia, muodostetaan yhteistyöverkostoja sekä toimintasuunnitelma sekä kehitetään ja arvioidaan omaa ideaa. (NY Start Up 2017b.)

Oppimisprosessin tarkoituksena on tukea henkilökohtaista, liiketoimintaan liittyvää sekä innovaatiotaitoja koskevaa oppimista. Henkilökohtaisilla taidoilla tarkoitetaan yleisiä työelämätaitoja, kuten esimerkiksi vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja. Liiketoimintaan liittyviä taitoja ovat puolestaan yrityksen aloittamiseen ja käynnistämiseen kuuluvat taidot, kuten henkilökohtainen ja digitaalinen markkinointi, laskentatoimen perusosaaminen (taloushallinto) sekä johtaminen ja organisaatio. Prosessi kehittää myös innovaatiotaitoja, sillä opiskelijoiden tulee löytää oma idea ja arvioida toimintaympäristöä, tuotteistaa ideansa ja pilotoida se oikeille asiakkaille. (NY Start Up 2017b.)

NY Start Up on valmis työkalu käytettäväksi, sillä se tarjoaa taitoja, mutta myös kilpailuja, jotka tukevat oppimista sekä Nuori Yrittäjyys ry:n yhteistyöverkoston avun ja tuen. Suositeltu pituus on lukuvuosi, mutta suorittaminen onnistuu myös yhden lukukauden aikana. Tämä mahdollistaa myös esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden osanoton prosessiin. Tavoitteiden asettaminen riippuu täysin prosessiin osallistuvista, sillä tavoitteena voi olla yleisesti yrittäjyyteen liittyvien taitojen oppiminen tai esimerkiksi oman idean testaaminen. Mikäli kyseessä on testausvaihe, tarjoaa malli käyttäjälleen hyvän alustan oman idean testaamiselle ja kehittämiseksi, josta voi siirtyä esimerkiksi yrityskiihdyttämöön tai Start Up -intensiivikurssille. (NY Start Up 2017b.)

3 MOTIVAATIO JA ASENNE LIITTYEN YRITTÄJYYTEEN

Tässä luvussa käsitellään motivaatiota ja asennetta liittyen yrittäjyyteen. Aluksi määritellään, mitä motivaatio tarkoittaa ja miten motivaatiota voidaan tutkia. Tämän jälkeen kerrotaan motivaatioon vaikuttavista tekijöistä, joka selittää esimerkiksi ulkoisen ja sisäisen motivaation. Lisäksi tähän yhteyteen on avattu yleisimpiä ja tunnetuimpia motivaatioteorioita. Motivaation käsittelyn jälkeen luvussa kuvaillaan asennetta käsitteenä ja kerrotaan, mistä asenne muodostuu ja miten omaa asennetta voi kehittää. Luvussa kerrotaan myös, mitä hyvä asenne on. Viimeinen tämän luvun käsiteltävä aihe on yrittäjämäinen asenne.

Yrittäjyyskasvatuksessa on tärkeää ymmärtää yrittäjyyteen liittyvää motivaatiota, sillä uutta yrittäjyyttä ei synny, eikä olemassa olevaa voida kehittää eteenpäin ilman motivaatiota ja sen ymmärrystä. Motivaatioon vaikuttavat sisäisten syiden lisäksi koulutukseen, poliittiseen näkökulmaan sekä markkinoihin liittyviä tekijöitä. Tärkeää on lisätä ymmärrystä opiskelijoiden motivaatiosta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä. (Yvi 2017b.) Myös motivaatiotekijöiden tiedostaminen auttaa ymmärtämään yrittäjyyttä kokonaisvaltaisesti yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta (Yvi 2017c).

Yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta on oleellista, että asenteiden merkitys ymmärretään liittyen yrittäjyyteen. Asenteet selittävät paremmin yrittäjyyttä, kuin persoonalliset piirteet tai demografiset tekijät. Yrittäjyystutkimuksissa on todettu, että asenteilla on merkitystä siihen, miksi yrittäjäksi ryhdytään. Yrittäjyyskursseille tai -ohjelmiin osallistumista on tutkittu paljon ja usein on tultu siihen johtopäätökseen, että yrittäjyyskasvatukselliset toimet vaikuttavat opiskelijoiden yrittäjyysasenteisiin positiivisesti. (Yvi 2017a.)

3.1 Motivaatio käsitteenä

Psykologian näkökulmasta motivaatiolla tarkoitetaan asioiden ja tapahtumien seurauksena herääviä tunteita, toiveita, tavoitteita ja intohimoja. Syvä kiinnostus saa paneutumaan asioihin innokkaammin. Motivaation tutkimisessa apuna voidaan käyttää kolmea kysymystä. Ensimmäinen näistä on *miksi*, eli mitkä ovat syitä motivaatioon. Näitä syitä voivat olla esimerkiksi psykologiset perustarpeet, kuten esimerkiksi yhteenkuuluvuus tai yksilön arvot ja hallinnan tunne. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 9.)

Toinen kysymys, *mitä*, auttaa kartoittamaan ihmisen pyrkimyksiä ja sitä, mitä ihminen haluaa. Tässä korostuvat esimerkiksi tavoitteet, huolenaiheet sekä pyrkimykset. Usein tässä näkökulmassa on kyse konkreettisista kohteista, joihin motivaatio kohdistuu. Esimerkiksi koulumaailmassa opiskelija voi asettaa tavoitteekseen olla kyvykkäämpi kuin muut opiskelijat. *Mitä*-näkökulma on pääsääntöisesti ihmisen tiedostettavissa, joten sitä koskeviin kysymyksiin pystytään vastaamaan. *Miten*-näkökulma puolestaan kertoo motiivien, tavoitteiden

tai tarpeiden saavuttamisen tapoja. Oleellisia käsitteitä tähän näkökulmaan liittyen ovat esimerkiksi ongelmanratkaisu tai erilaiset oppimis- ja toimintastrategiat sekä itsesäätely. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 9–10.)

Motivaatio on käsite, johon liittyy vapaaehtoisuus, tahdonalaisuus sekä päämäärähakuisuus. Motivaatiota voidaan pitää psyykkisenä tilana, joka määrittää yksilön vireyden, aktiivisuuden tai ahkeruuden toimia kohti omia tavoitteita. Motivaatiota voidaan kutsua yksilöä toimimaan saavaksi voimaksi tai motiivien verkostoksi. Se säätelee yksilön käyttäytymistä sekä vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten yksilö suoriutuu, valitsee tehtäviään tai sitoutuu. Motivaation vaikutus voidaan nähdä myös opiskelussa, ammatinvalinnassa tai esimerkiksi työssä suoriutumisessa. (Sinokki 2016, 60–61.)

3.1.1 Motivaatioon vaikuttavia tekijöitä

Kun yksilö kokee toiminnan kiinnostavana, se tuottaa hänelle mielihyvää ja se vastaa hänen arvojaan sekä siten motivoi häntä, on kyse *sisäisestä motivaatiosta*. *Ulkoinen motivaatio* puolestaan tarkoittaa sitä, että henkilökohtaiset tavoitteet eivät perustu omiin arvoihin tai sisäiseen kiinnostukseen, vaan esimerkiksi ulkoiseen tai sosiaalisen paineen vaikutukseen. Syynä voivat olla esimerkiksi ulkoinen palkkio tai halu välttää syyllisyyttä ja ahdistusta. (Vasalampi 2017, 55.)

Sisäinen motivaatio näkyy työssä mielihyvänä, ilona ja nautintona, jota vahvistavat myös tavoitteiden selkeys, sosiaalisen yhteisön mielekkyys sekä onnistumisen kokemukset ja muilta saatu arvostus. Ulkoiseen motivaatioon vaikuttavat puolestaan usein houkuttavat palkkiot, kuten ylennys tai tunnustukset. Työhön liittyvä motivaatio voi vaihdella suurestikin elämän aikana, hetkellisestä aina elinikäiseen motivaatioon. Myös motivaation voimakkuus voi vaihdella merkittävästi. (Sinokki 2016, 100–101.)

Ulkoisiin palkkioihin (työssä esimerkiksi palkka, yhteenkuuluvuus, palaute) liittyvä motivaatio on usein lyhytaikaista verrattuna sisäiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio on usein liitännäistä tunteisiin, oman itsensä toteuttamiseen sekä kehittämiseen. Sisäisen motivaation lähteenä on usein uteliaisuus, joka saa ponnistelemaan välittämättä siitä, onko luvassa ulkopuolista palkkiota. Si-

sältä ulos pyrkivä kiinnostus ja uteliaisuus ovat lähtökohtaisesti paremmin motivoivia, kuin kiitos tai esimerkiksi raha, jotka voidaan mieltää ulkoisen motivaation lähteiksi. (Sinokki 2016, 98.)

Ulkoisella ja sisäisellä motivaatiolla on myös hyvinvointiin hyvin erilainen vaikutus. Sisäinen motivaatio mielletään olevan yhteydessä elämäntyytyväisyyteen ja luovan myönteisiä tunteita. Sisäistä motivaatiota selittävät hyvin pitkälti kyvykkyys, yhteenkuuluvuus ja vapaaehtoisuus. Usein näiden kahden motivaation erottaminen on vaikeaa, sillä niihin vaikuttavat tekijät liittyvät monimutkaisesti toisiinsa. (Sinokki 2016, 98–101)

Toisaalta on myös tilannemotivaatiota sekä yleismotivaatiota. Tilannemotivaatio on integroitunut tilanteeseen, joten se on lyhytkestoista ja siihen vaikuttaa huomattavasti ympäristö. Pysyvä käytös puolestaan viittaa yleismotivaatioon, jolla on vaikutusta myös tilannemotivaatioon. Motivaation kasvattamisessa oleellisia asioita ovat onnistuminen sekä mielekkyys. (Sinokki 2016, 62–63.)

Motivaatioon voidaan ajatella vaikuttavan erilaiset perintö- ja ympäristötekijät, jotka näkyvät yksilöiden välisinä eroina. Nämä perintötekijät ovat siis geenit, jotka ovat lähes koko elämän täysin muuttumattomia, sillä ne peritään vanhemmilta jo syntymässä. Ympäristö voi myös vaikuttaa yksilöiden välisiin eroihin. Se jakautuu *jaettuun ympäristöön* ja *yksilölliseen ympäristöön*. Jaetulla ympäristöllä tarkoitetaan yksilöiden kokemuksia, joihin he reagoivat samoin kuten muut. Yksilöllinen ympäristö puolestaan käsittää ne kokemukset, joihin yksilöt reagoivat täysin omalla, ainutlaatuisella tavalla. (Read 2017, 18)

Luonnollisesti motivaatioon vaikuttaa myös ihmisen persoonallisuus, kuten mielenkiinnon kohteet, asenne itseään ja työtään kohtaan sekä henkilökohtaiset tarpeet. Yksilöt eroavat toisistaan reagoititavoissa, vuorovaikutustaitojen ja tietojen käsittelyn kyvyn osalta. (Sinokki 2016, 102.)

3.1.2 Motivaatioteoriat

Motivaatioteorioista ensimmäisenä voidaan mainita Freudin tulkinta, jossa hänen mukaansa motivaation pohjimmaisena syynä olivat seksuaaliset impulssit

sekä aggressiot. (Sinokki 2016, 72.) Näitä pyrittiin ymmärtämään ja rauhoittamaan yhteiskunnasta opituilla ja sisäistetyillä normeilla ja kielloilla. Myös behaviorismi sekä oppimisteoria ymmärsivät motivaation samankaltaisesti, sillä periaatteena oli se, että asioita tehdään palkitsemisen toivossa ja rangaistuksia peläten. Myös ehdollistamisessa neutraalit asiat voidaan liittää palkitseviin asioihin, jolloin yksilö kokee mielihyvää. Sama pätee myös negatiivisiin ja epämiellyttäviin kokemuksiin. Näin kokemukset tai asiat muodostavat yksilölle myönteisen tai kielteisen käsityksen. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 11.)

Maslow'n tarveteoria kehitti behavioristista teoriaa kohti humanistista psykologiaa, sillä hänen mukaansa motivaatioon liittyvät elimistön sisäisen tasapainon fysiologiset tarpeet, kuten nälkä tai jano sekä muut tarpeet, joita ovat yhteenkuuluvuus, itsensä toteuttaminen, kunnioittaminen sekä turvallisuus. Nämä muodostavat yhdessä tarvehierarkian. Yksilön määrittämän ajan kuluttua tyydyttymättömät tarpeet saavat vaatavuuden kasvamaan ja yksilön suuntaamaan kohti tavoitetta. (Nurmi & Salmela-Aro, 2017, 11–12.) Alemmalla tasolla olevat tarpeet ovat Maslow'n mukaan fysiologisia, kun ylemmät puolestaan psykologisia. Oleellista on, että ensin tyydytetään perustarpeet, jonka jälkeen voidaan keskittyä hierarkiassa korkeammille tarpeille. (Sinokki 2016, 73.)

Kolmas merkittävä motivaatioteoria on Joseph Nuttinin teoria, jonka mukaan motivaatio on suhde henkilön tilan ja ulkomaailman kesken, joka kuvaa sisäisiä tarpeita ja niitä tyydyttävien kohteiden kokonaisuutena. Tämän mukaan motiivit ovat siis myös yksilöllisiä. Hän muodosti motivaatiosta hierarkkisen rakenteen, jossa alemmalla tasolla olevat tavoitteet pyrkivät toteuttamaan ylemmän tason motiiveja. Tähän käsitykseen päätyi myös Leontjev, mutta hän lisäsi hierarkiaan erilaiset motiivit ja tavat toteuttaa niitä. Toisin sanoen ihmisillä saattaa olla samoja tavoitteita, mutta syyt asioiden tekemiselle tai tavat, joilla tavoitteita saavutetaan, voivat erota toisistaan. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 12.)

Uusimpien teorioiden mukaan elämänkululla ja tapahtumilla on merkitystä motivaatioon, sekä sen vaikutuksiin. Esimerkiksi elämänkulku- ja elämänkaariteorioissa, jotka ovat luoneet Havighurst, Baltes ja Elder korostetaan ihmisen elämänvaiheita, jotka sisältävät ikäsidonnaisia toimintamahdollisuuksia, kehitystehtäviä ja roolisiirtymiä. Tavoitteiden on huomattu liittyvän vahvasti elämän-

kaaren vaiheisiin ja sen myötä on voitu havaita, että psyykinen hyvinvointi paranee, kun tavoitteet ovat asetettu koskemaan asioita ikäsidonnaisesti. Erilaiset haasteet, kuten koulutus, työ ja maailmankatsomus ovat esimerkiksi nuoruusvuosina oleellisia ratkaistavia asioita. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 13.)

Motivaatioteorioista suosituimpana voidaan pitää Decin ja Ryanin itsemääräämisteoriana, jonka keskeisenä viestinä on, että motivaatioon vaikuttaa mahdollisuus päättää itse siitä, mitä tekee. Ulkopuolelta tulevilla vaikuttimilla ei ole niin suurta merkitystä, kuin sisältä kumpuavilla vaikuttimilla. Myös Ecclesin teoria liittyy odotuksiin, käy hyvin motivaation, mutta myös oppimisen kuvaamiseen. Oppimiselle pohjaa luovat odotukset, jotka liittyvät eri tilanteissa pärjäämiseen sekä asiat, joita yksilö arvostaa. Tehtävissä menestytään ja niihin panostetaan, kun niissä onnistuminen on yksilölle arvostamisen arvoista, sekä yksilö uskoo pärjäävänsä niissä. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 14.)

Nurmi ja Salmela-Aro (2017, 15) mainitsevat myös uudemmissa teorioista Nichollsin, Dweckin ja Pintrichin luoman teorian, jossa huomioidaan tehtävä- ja minäsuuntautuneisuus. Tämä erottaa yksilöt toisistaan. Tehtäväsuuntautuneisuudessa yksilöä kiinnostaa tehtävän tekeminen ja itse tehtävä, kun taas minäsuuntautuneisuudessa on kyse henkilökohtaisesta tarpeesta olla parempi tai kyvykkäämpi kuin muut. Tavoiteteoria keskittyy puolestaan yksilön ympäröimään toimintaympäristöön. Toimintaympäristö luonnollisesti muuttuu iän myötä. Esimerkiksi aikuisena tavoitellaan työuraa, perhettä sekä lapsia, kun vanhentuessa pyritään siirtymään eläkkeelle ja keskitytään omaan terveyteen.

3.2 Asenne käsitteenä

Sosiaalipsykologisesta näkökulmasta asennetta on kuvailtu positiivisina tai negatiivisina tunteina sekä uskomuksina ja aikomuksina, jotka vaikuttavat yksilön käyttäytymiseen (Yvi 2017a). Asenne voi olla myös tiedostettu tai tiedostamaton ilmaisu tai reaktio ihmistä, paikkaa, esinettä tai asiaa kohtaan (Huhtala 2015, 16, 34, 40). Sen lisäksi, että asenteet kohdistuvat aina joihinkin asioihin tai kohteisiin, ne ovat sen lisäksi suhteessa näihin kohteisiin tai ympäristöihin. Usein ajatellaan, että asenteet olisivat pysyviä, mutta ne voivat muuttua ja niitä voidaan havaita eri vahvuisina sekä spesifisellä, että yleiselläkin tasolla. (Yvi

2017a.) Samaan kohteeseen kohdistuvat tunteet voivat olla negatiivisia tai positiivisia. Asenteen ajatellaan koostuvan kolmesta komponentista: tieto, tunne ja toiminta. Tunnekomponentti sisältää kohteen, asian tai ihmisen herättämät tunteet. Tietokomponentti puolestaan perustuu tietoon, jonka pohjana ovat yksilön uskomukset, ajattelu sekä mielikuvat. Toimintakomponentilla tarkoitetaan ihmisen toimia kahden edellisen komponentin pohjalta. Toisinaan toiminta voi olla myös intuitiivista. (Huhtala 2015, 34– 37.)

Kun asenteen kohde on merkityksellinen, siihen suhtautuminen on aktiivisempaa. Myönteinen tieto yhdistettynä positiiviseen kokemukseen johtaa usein parempaan suhtautumiseen. Usein myös asenteen voidaan ajatella ilmenevän käyttäytymisenä, sillä esimerkiksi johtajista tehtyjen yleiset kuvaukset (kuten kyky visioida tai kyky energisoida muita), ovat usein käytökseen liitännäisiä. (Huhtala 2015, 34–35.) Yksilön olisi hyvä omaksua *kasvun asenne*, joka tarkoittaa ihmisen käsitystä itsestään ja siitä, että taitojaan voi kehittää kovan työn ja harjoittelun avulla. Tällainen henkilö ymmärtää, että pettymykset ja takaiskut vahvistavat ja ovat osa oppimista, eikä niistä kannata lannistua. Yksilö myös kestää kritiikkiä ja haluaa oppia jatkuvasti ottamalla opikseen esimerkiksi palautteesta. Näin yksilön koko potentiaali pääsee valloilleen. (Huhtala 2015, 24–25.) Kuten Björklund (2017) toteaa, erityisesti työelämässä ratkaisevana menestystekijänä voi olla asenne.

Asenteita ei voi kuvata pelkästään syntymässä saaduiksi pysyviksi ominaisuuksiksi. Sen vuoksi omaan asenteeseen liittyviä ominaisuuksia voi tietoisesti harjoitella. Jotta esimerkiksi yrittäjämäistä asennetta voitaisiin kehittää, tulisi tiedostaa, mitä, miten ja milloin tehdään. (Björklund 2017.) Asenteen muuttaminen voi osoittautua vaikeaksi tehtäväksi, sillä se vie usein aikaa (Kekki 2016). epäonnistumisten hyväksyminen, omien heikkouksien myöntäminen sekä omien toimintamallien pohtiminen ovat tärkeitä asioita oman asenteen kehittämisen kannalta (Kekki 2016). Kauppalehden (2015) artikkelissa psykologi Ilona Rauhalaan mukaan omaa asennettaan voi kehittää myönteisemmäksi huomioimalla onnistumisia. Myös niistä ääneen puhuminen lisää myönteisyyttä.

3.2.1 Hyvä asenne

Hyvä asenne on tärkeä voimavara yksilölle. Kauppalehden (2015) artikkelissa psykologi Ilona Rauhala kuvailee optimismia asenteeksi ja mielentilaksi, jota yksilö voi kasvattaa ja kehittää. Se on myös kykyä nähdä mahdollisuuksia silloin, kun muut eivät niitä näe. Hyvän asenteen avulla vaikeistakin tehtävistä on helpompi selviytyä sekä mahdollisten takaiskujen ja pettymysten jälkeen nousu takaisin jaloilleen on nopeampaa (Huhtala 2015, 22–23). Kuten Järvinenkin (2014) toteaa, myönteinen asenne elämään ei tarkoita sitä, että ihminen sulkisi silmänsä huonoilta asioilta ja epäonnistumisilta, vaan päinvastoin kiinnittää huomionsa onnistumisiin. Myönteisen asenteen omaava ihminen ymmärtää myös, ettei jokaiseen asiaan voi vaikuttaa.

Hyvän asenteen tunnusmerkkeinä voidaan pitää *aitoa myönteisyyttä ja positii-visuutta* sekä *nöyryyttä*. Yksilöllä on kyky nähdä vaikeissa ja haastavissakin asioissa hyviä puolia. Myönteisyydellä voi synnyttää energiaa ja intoa myös muihin. Nöyryydellä tarkoitetaan itseluottamusta ja realistista käsitystä omista taidoista ja kyvyistä. (Huhtala 2015, 99.) Myös Luoma-ahon (2017) artikkelissa haastateltu fysiikan tohtori, joka perusti oman yrityksen tehdessään väitöskirjaa, toteaa, että omat vahvuudet on hyvä tuntea, mutta niitä tulisi myös päivittää ja tarkastella elämässä jatkuvasti.

Hyvään asenteeseen liitettäviä tunnusmerkkejä ovat myös *ratkaisukeskeisyys ja riman pitäminen korkealla*. Ratkaisukeskeisyys on rohkeutta mennä omalle epävarmuusalueelle hankalissa tilanteissa. Epävarmuudesta huolimatta yksilö ei nosta käsiään pystyyn, vaan jaksaa yrittää. Riman pitäminen korkealla kuvaa kehittyneiden taitojen ja asenteen yhdistämistä. Yksilö saa itsestään enemmän irti, kun ymmärtää, että pelkkä taitojen kehittäminen ei riitä, vaan asenteella on myös paljon merkitystä asioiden saavuttamisen kannalta. (Huhtala 2015, 99.)

Myös uteliaisuus on yksi hyvän asenteen tunnusmerkki. Uteliaisuudella tarkoitetaan ihmettelemistä sekä asioiden näkemistä kirkkaasti ja selkeästi (Huhtala 2015, 100). Myös Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulullakin vierailut yrittäjä

Ilkka O. Lavas (2013, 28) kannustaa uteliaisuuteen. Yrittäjän uteliaisuus mahdollistaa toimivien ratkaisujen löytämisen, mutta myös heikkojen tai korjattavien asioiden kartoittamisen.

Huhtala (2015, 100–101) mainitsee myös hyvän asenteen tunnusmerkeiksi *jatkuvan kehittämisen, ammattitaitoisuuden, moraalin, rohkeuden sekä kokonais kuvan*. Jatkuvalle kehittämiselle tarkoitetaan epävarmuuden sietämistä ja siirtymistä uusien kehityskohteiden pariin epäonnistumisten jälkeen. Ammattitaitoisuus puolestaan on ystävällisyyttä sekä auttavaisuutta. Moraalilla tarkoitetaan suorasekäisyyttä ja muita ominaisuuksia, kuten rehellisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Toisaalta moraaliiin liittyy myös tyytyväisyys ja epätäydellisyiden hyväksyminen. Tuntematonta kohti suuntaaminen ja vaikeiden asioiden kohtaaminen on rohkeutta. Kokonaiskuva on asioiden ymmärtämistä sekä visionäärisesti, että maalaisjärjellä. Hyvän asenteen omaava ihminen näkee tulevaisuuden optimistisesti ja suuntaa ajatukset tulevaan.

3.2.2 Yrittäjämäinen asenne

Nuoret Yrittäjät (2017) avaa artikkelissaan tuloksia Nuoret Yrittäjät Goes Kampus -kampanjasta, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan. Kampanjan toteuttivat Varsinais-Suomen Yrittäjät yhdessä Turun ammattikorkeakoulun Bisnesakatemia opiskelijoiden kanssa. Kyselyssä ilmeni, että opiskelijoiden asenne yrittäjyyttä kohtaan on hyvin positiivinen. Opiskelijoista 15 prosenttia oli jo päättänyt, että aikoo perustaa tulevaisuudessa oman yrityksen. Lisäksi 9 prosenttia heistä on jo yrittäjiä tai aikoo jatkaa perheen yritystä.

Myös Suomen Uusyrityskeskukset ry:n toimitusjohtaja Jari Jokilampi (2016) kirjoittaa blogitekstissään, että nuorten asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat muuttuneet. Yhä useampi suomalaisnuori haluaa yrittäjäksi ja tähän on vaikuttanut vahvasti myös oppilaitoksissa lisääntynyt yrittäjyyskasvatus. Positiivista henkeä liittyen yrittäjyyteen ovat myös lisänneet startup -tapahtumat kuten Slush. Nykyään korkeasti kouluttautuminen ei ole varma tae työpaikalle. Tämä on myös johtanut siihen, että asenne yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi.

Yrittäjälle tärkeää on omata oikeanlainen asenne. Yrittäjyyttä itsessään voidaan myös pitää asenteena. Yrittäjämäinen asenne on uskoa siihen, että kaikkea on mahdollista kehittää ja parantaa. Se on kykyä innovoida ja halua menestyä. (Lavas 2014.) Omaan ideaan tulee uskoa, mutta yrittäjällä tulee olla myös kykyä saada muut uskomaan hänen ideaansa. Yrittäjämäiseen asenteeseen liittyy vahvasti päättäväisyys, motivaatio, halu oppia uutta, omatoimisuus sekä kyky tehdä oikeita asioita. (Yrittäjän päivä 2017.) Nivaro (2013) mainitsee artikkelissaan Juha Soinisen väitöstutkimuksesta. Soinisen tekemässä tutkimuksessa todetaan, että itsensä kehittäminen, haasteiden vastaanottaminen sekä työstä saatu asema, tunnustus ja valta nostavat yksilöiden yrittäjämäistä asennetta.

Yritteliäistä asennetta voidaan pitää positiivisena voimavarana ja se on jopa elintärkeä seikka yrityksen perustamisen lähtökohtana. Yksilön aktiivisuus, kiinnostuneisuus ja idearikkaus voi mahdollistaa monia yritysideoita. Kun yrittäjän tahto ja asenne on kohdallaan, monista yritysideoista on tullut menestyksenkäitä, vaikka ne aluksi ovatkin saattaneet kuulostaa epärealistisilta. (Kallio ym. 2008, 11.) Usein yrittäjäperheiden lapsilla on luontaisesti yrittäjyyttä kohtaan positiivinen asenne. (Peltola 2015, 22.)

Yritteliästä asennetta pidetään tärkeänä myös työn tekemisessä (Kallio ym. 2008, 11). Omat asenteet esimerkiksi työtä kohtaan vaikuttavat merkittävästi motivaatioon. Asenne korreloi yleensä suoraan työmotivaatioon ja työn lopputulokseen. Asenteilla on myös vaikutusta työhön tarttumiseen ja työn puolesta ponnisteleamiseen. Työmotivaatioon liittyen on oleellista, että yksilö osaa luoda positiivista asennetta ilman, että siihen liittyy jokin ulkopuolinen kannustin. (Sinokki 2016, 99–101, 129.)

4 KAAKKOIS-SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULU JA YRITTÄJÄKSI – NUORILLE TUKEA YRITTÄJYYDEN ALKUUN -HANKE

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu eli Xamk on Kotkaan, Kouvolaan, Mikkeliin ja Savonlinnaan sijoittuva ammattikorkeakoulu, joka aloitti toimintansa, kun Kymenlaakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulut yhdistyivät vuonna 2017. Vuosittain opintonsa aloittaa 2500 opiskelijaa. Koulu tarjoaa 59 AMK-tutkintoon johtavaa koulutusta ja 26 YAMK-tutkintoon johtavaa koulutusta. Verkkosivujen

mukaan ammattikorkeakoulussa opiskelee tällä hetkellä 9300 opiskelijaa ja se työllistää noin 750 henkilöä. (Xamk 2017d-e.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu kuvaa itseään korkeakouluksi, joka korostaa hyvinvointia, teknologiaa sekä luovaa taloutta. (Xamk 2017d.) Koulun verkkosivujen mukaan jopa 96 % opiskelijoista kokee opiskeluympäristönsä hyvin tai jopa erinomaisen viihtyisäksi ja toimivaksi. Yleisesti 87 % opiskelijoista on hyvin tai erinomaisen tyytyväinen ammattikorkeakouluun. (Xamk 2017d.)

Opetuksen lisäksi ammattikorkeakoulu harjoittaa tutkimus- ja kehittämistyötä sekä tarjoaa palveluitaan myös ihmisille ja yrityksille. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on oleellinen osa ammattikorkeakoulun toimintaa, ja sillä onkin lähes 160 hanketta vuosittain. (Xamk 2017d.) Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun yhteydessä toimiva Pienyrityskeskus toimii aktiivisesti yrittäjyyden, yrittäjyyskasvatuksen sekä yrityksen kehittämisen kouluttajana, kehittäjänä ja tutkijana. Pienyrityskeskus toteuttaa projekteja liittyen yrittäjyyskasvatukseen, yrittäjyyteen ja yritysten liiketoiminnan kehittämiseen niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin. (Xamk 2017a.)

Yrittäjäksi – nuorille tukea yrittämisen alkuun -hankkeen tarkoituksena on antaa opiskelijoille ja nuorille tukea yrittäjäksi ryhtymiseen sekä alkuvaiheen haasteisiin. Hanke saa rahoituksensa Etelä-Savon ELY-keskukselta, Euroopan sosiaalirahastosta. Keskeisenä teemana on tukea yrittäjyyttä sekä opintojen aikana, mutta myös niiden loppuvaiheessa ja niiden jälkeen. Hanke tukee siis myös urapolun rakentamista. (Xamk 2017f.)

Hankkeen toiminnassa pyritään testaamaan kansallisia, mutta myös kansainvälisiä yrittäjyyteen, yrittäjyyskasvatukseen sekä innovaatioihin käytettäviä malleja. Konkreettisesti tämä näkyy esimerkiksi yrittäjyystuokioina, valmennuksina tai pitchaustilaisuuksina. Kokonaisvaltainen tavoite on löytää malli, joka luo uusia yrityksiä Etelä-Savoon, mutta myös kehittää yrittäjyyttä, yrittäjyyskasvatusta sekä innovaatioita. (Xamk 2017g.)

Hankkeen toivotaan parantavan nuorten yrittäjyys- ja työllistymisvalmiuksia sekä alueen elinvoimaisuutta. Jokaisella uudella yrityksellä on oma tehtävänsä

alueen elinkelpoisuuden sekä työllisyyden tukemisessa erityisesti pitkällä aikavälillä. Osallistujille tarjotaan erinomaisia valmiuksia perustaa yritys itselle parhaiten sopivana ajankohtana joko hankkeen aikana tai hankkeen jälkeen. Hankkeen toivotaan rakentavan polkumalli, joka kulkisi perusasteelta, toisen asteen läpi aina korkea-asteelle sekä siitä eteenpäin. (Xamk 2017g.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa NY Start Up -ohjelma alkoi syyskuussa 2017 osana XAMK:n yhteisiä Innovaatio- ja yrittäjyysopintoja. Opintojakso kuuluu siis ammattikorkeakoulun opintotarjontaan, mutta opintojaksolla on tehty yhteistyötä Yrittäjäksi-hankkeen kanssa. Ohjelmassa opiskelijoilla oli mahdollisuus perustaa yritys lukuvuoden ajaksi. Opiskelijoiden yritykset toimivat oikealla rahalla ja niiden palveluita tai tuotteita tarjottiin oikeille asiakkaille, oikeilla markkinoilla. Syyslukukaudella opiskelijat perustivat tiimeissä yrityksensä. Kevätlukukausi mahdollisti osallistumisen erilaisiin NY tapahtumiin ja liiketoimintaa jatkettiin, opetellen yrityksen pyörittämistä, yhteistyötä esimerkiksi asiakkaiden kanssa sekä yrityksen talousasioita. Kevään lopussa liiketoiminta oli tarkoitus lopettaa hallitusti ja arvioida työn tuloksia. (Xamk 2017f.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä luvussa kerrotaan tähän opinnäytetyöhön valituista tutkimusmenetelmistä. Ensimmäiseksi luvussa kerrotaan laadullisesta tutkimuksesta yleisesti ja kattavasta taustatietolomakkeesta, joka toimi päätutkimusmenetelmän eli yksilöhaastattelun tukena. Lisäksi luvussa kerrotaan tarkasti, miten yksilöhaastattelu toteutettiin käytännössä NY-opiskelijoiden kanssa.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on menetelmä, jossa tutkimukseen osallistuvat henkilöt saavat vapaamuotoisesti kertoa mielipiteitään ja kokemuksiaan liittyen tutkimuksen aihealueeseen (Tilastokeskus 2017). Metsämuurosen (2006) mukaan laadullinen tutkimus soveltuu menetelmäksi silloin, kun halutaan tietää tapahtumien rakenteista yksityiskohtaisesti tai yksittäisten toimijoiden merkityksestä tapahtumiin. Laadullinen tutkimus soveltuu käytettäväksi myös silloin, kun halutaan tietää syy-seuraussuhteita. Kvalitatiivisen tutkimuk-

sen yksi keskeisimmistä tutkimusmetodeista on haastattelu, jossa avoimia kysymyksiä esitetään tietoisesti valituille yksilöille tai ryhmille. (Metsämuuronen 2006, 88.)

Puolistrukturoitu haastattelu on menetelmä, jota voidaan käyttää, kun tutkimuksen kohteena ovat aiheet, jotka saattavat olla haastateltavalle arkoja tai heikosti tiedostettavissa olevia asioita. Haastattelun teemat on määritelty ja valittu ennalta, mutta kysymysten muoto ja esittämisjärjestys ei ole niin tarkka, kuin strukturoidussa haastattelussa. Puolistrukturoitua haastattelua kutsutaankin myös teemahaastatteluksi. (Metsämuuronen 2006, 115.)

Haastattelu on hyvä aineistonkeruumenetelmä, kun tarkoituksena on tulkita kysymyksiä tai saada täsmennyksiä vastauksiin. Myös silloin, kun vastausmäärien pelätään jäävän pieniksi, haastattelu on hyvä keino minimoida vastauskatoa. Haastattelu voidaan toteuttaa strukturoituna haastatteluna, puolistrukturoituna tai avoimena haastatteluna. Strukturoitu haastattelu on haastattelumuoto, jossa kysymykset on valmiiksi suunniteltu ja ne esitetään kaikille haastatteluun vastaajille samassa järjestyksessä. Usein strukturoitu haastattelu toimii silloin, kun haastateltavia on monta tai he edustavat ryhmää, jota voidaan kuvailla yhtenäiseksi. (Metsämuuronen 2006, 88, 113–114.)

Puolistrukturoitu eli teemahaastattelu ei ole niin tarkoin määritelty, kuin strukturoitu haastattelu. Kysymysten muotoilu voi vaihdella ja kysymysalue on vain pääpiirteisesti määritelty. Usein tästä saatava tieto on myös paljon syvällisempää ja vaatii tutkijalta enemmän työtä, kuin strukturoitu haastattelu. Avoimessa haastattelussa kysymysten muotoilu sekä kysymysalue on vapaasti määriteltävissä ja saatua tietoa voidaan kuvailla syvälliseksi. (Metsämuuronen 2006, 115.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelmien selvittämiseen laadullinen tutkimus sopi erityisesti sen vuoksi, että laadullinen tutkimus mahdollistaa haastateltavien vapaamuotoisen ilmaisun liittyen tutkimuksen aiheeseen. Tässä tapauksessa vapaamuotoinen ilmaisu kertoo paremmin yksilön kokemuksista ja näkemyksistä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua yksilöhaastatte-

lua, jonka tukena käytettiin kattavaa taustatietolomaketta (liite 1). Tämä haastattelun muoto valittiin, jotta haastateltavilta saataisiin tarpeeksi laajoja vastauksia. Tarkoituksena oli saada siis syvällisempää tietoa.

Yksilöhaastattelu oli myös helppo toteuttaa niin ajallisesti kuin toiminnallisestikin, sillä opintojaksolle osallistuneiden opiskelijoiden määrä oli alle kymmenen. Haastattelulla saatiin myös hyvin tietää syy-seuraussuhteita, kuten mitkä motivaatiotekijät vaikuttavat halukkuuteen ryhtyä Start Up -yrittäjäksi ja millaisen asenteen opintojaksolle osallistuvat opiskelijat omaavat ja vaikuttaako yrittäjämäinen asenne yrittäjäksi ryhtymiseen.

5.2 Kattava taustatietolomake

Kyselylomake on hyvä tutkimusmenetelmä esimerkiksi haastattelututkimuksen parina, sillä kyselylomakkeella saadaan käsitystä mielipiteiden jakautumisesta karkeasti ja haastattelun avulla näitä näkökulmia voidaan syventää. Lomakkeessa kysymykset ovat usein selkeitä ja yksiselitteisiä. Usein käsittelyä helpottaa vastausvaihtoehtojen strukturoiminen esimerkiksi monivalintakysymysten muodossa. Kyselylomakkeeseen jätetään myös avoimia kysymyksiä, jotta kantaja voi ilmaista omin sanoin. (Kytä 2018.)

Tässä opinnäytetyössä käytettävästä lomakkeesta käytetään kuitenkin nimeä kattava taustatietolomake, sillä tarkoituksena ei ollut luoda laajaa kyselylomaketta, vaan tiivis katsaus haastatteluun osallistuvien taustoista ja perustiedoista. Kyselylomakkeen väitteet perustuvat osittain toimeksiantajan toiveisiin, mutta pääsääntöisesti ne viittaavat teoreettiseen viitekehykseen. Taustatietolomake suunniteltiin haastattelua tukevaksi, joten haastateltavien vastauksia voitiin verrata lomakkeen ja haastattelun välillä. Opiskelijat vastasivat taustatietolomakkeeseen heti lähiopetuskerralle saavuttuaan, ennen yksilöhaastatteluun osallistumista.

Kattava taustatietolomake (liite 1) koostui viidestä sivusta, jossa aluksi kysyttiin haastateltavan nimi, ikä, koulutusala sekä mistä haastateltava sai tiedon NY-opinnoista. Lisäksi opiskelijoilta esimerkiksi kysyttiin, oliko heillä valmis yritysidea ennen opintojaksolle osallistumista tai aiempaa kokemusta yrittäjyydestä. Useimmat kysymykset olivat väittämiä, joihin lomakkeen vastaajalle oli

tarjottu jo valmiit vastausvaihtoehdot. Joitakin kysymyksiä pyydettiin avaamaan tai tarkentamaan vastaustaan avoimella kysymyksellä, mikäli vastaaja valitsi tietyn vastausvaihtoehdon.

Luokittelu on yksinkertainen tapa jäsenellä aineistoa. Sen avulla voidaan määrittää luokkia tai laskea tiettyjen luokkien esiintymistä. Luokittelu on myös helppompaa silloin, kun aineistoa on paljon ja asiat tai mielipiteet voidaan pitää omina osinaan. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018a.) Kattava taustatietolomake analysoitiin luokittelemalla, sillä useimmat taustatietolomakkeen vastauksista voitiin luokitella vastaajien lukumäärän perusteella. Kysymyksissä oli usein valmiiksi annetut vaihtoehdot, joten vastaukset on helppo luokitella sen mukaan, miten moni NY-opiskelijoista valitsi tietyn vaihtoehdon. Avoimet kysymykset on avattu erikseen luokittelun yhteyteen, mikäli avoimiin kysymyksiin oli vastattu.

5.3 Yksilöhaastattelun toteuttaminen ja analysointi

Taustatietolomakkeen suunnittelun jälkeen syvempää tietoa vaativat kysymykset muodostivat haastattelulomakkeen, joka toimi haastattelun runkona. Tutkimuksen toteuttamista varten jokaiselta Start Up -opintojaksolle osallistuvalla opiskelijalla pyydettiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen ja heille ilmoitettiin, että haastattelut äänitetään. Tutkimus toteutettiin osana opiskelijoiden työpajaa. Erillinen tapahtuma tutkimusta varten olisi saattanut vähentää osallistujamäärää, joten toteuttaminen oli mielekäs tehdä työpajan aikana, joka siis oli opintojaksolle osallistuneille lähiopetuskerta. Haastattelukysymykset toimitettiin opiskelijoille etukäteen ja paikalle saapuessaan he tiesivät, että tutkimus tullaan tekemään kyseisenä päivänä. Näin heillä oli tarpeeksi aikaa pohtia vastauksiinsa ja saapua tilaisuuteen jopa lähes valmiiden vastausten kanssa. Tällä pyrittiin myös varmistamaan kattavat ja tutkimuksen kannalta tarpeeksi laajat vastaukset. Tämä nopeutti luonnollisesti haastatteluiden kulkua.

Haastattelutilanteessa NY-opiskelijoille annettiin oma haastattelukysymyspaperi, josta he pystyivät seuraamaan haastattelun etenemistä ja haastattelukysymyksiä. Tämä haastattelukysymyspaperi on opinnäytetyön toisena liitteenä. Opiskelijat siirtyivät yksitellen haastateltaviksi toiseen tilaan ennalta suunnitel-

lun haastattelu-aikataulun mukaisesti, jonka opintojakson ohjaaja suunnitteli etukäteen. Haastattelussa haastattelija ja haastateltava istuivat toisiaan vastapäätä. Haastattelun alussa jokaiselle haastatteluun osallistujalle kerrottiin vielä ohjeet, eli kuinka haastattelu etenee ja mitä heiltä toivotaan. Heille myös tarjottiin mahdollisuus kysyä lisä- tai tarkentavia kysymyksiä niin halutessaan.

Yhteensä NY-opiskelijoilta kysyttiin yhdeksäntoista kysymystä. Kysymykset oli muotoiltu ennakkoon ja ne esitettiin haastateltaville suunnilleen siinä muodossa, kuin ne haastattelukysymyspaperissa olivat ja kysymykset kysyttiin samassa järjestyksessä kuin ne olivat kysymyspaperissa. Tarkka sanamuoto saattoi vaihdella haastateltavien välillä, joten haastattelu ei ollut täysin strukturoitu. Kysymykset olivat kuitenkin kaikille vastaajille samat, sillä yhtään kysymystä ei jätetty pois, eikä haastateltavilta kysytty ylimääräisiä kysymyksiä. Puolistrukturoitu haastattelu valittiin siksi, että tarpeen vaatiessa haastateltavalta olisi voinut kysyä tarkentavia tai täsmentäviä kysymyksiä ja vaihtaa kysymysten paikkaa, mikäli tilanne olisi sitä vaatinut. Kysymykset oli kuitenkin alkuperäisesti jo järjestelty haastatteluun oletettavasti sopivaan järjestykseen.

Haastatteluiden keston ja etenemiseen vaikutti oleellisesti se, että opiskelijat olivat saaneet pohtia vastauksiaan etukäteen. Useimmat heistä vastasivat kysymyksiin hyvin pitkästikin. Haastatteluiden suorittamisen jälkeen NY-opiskelijoita kiitettiin osallistumisesta opinnäytetyön tekemiseen ja heidän työpajansa jatkui normaaliin tapaan haastatteluiden loputtua.

Tutkimushaastattelut kannattaa usein nauhoittaa, sillä näin tilanteeseen voi palata yhä uudelleen joko tulokinnan tarkistamiseksi tai muistin tukemiseksi. Vuorovaikutuksen kulkua on myös helpompi tarkastella ja analysoida, sillä usein myös haastattelijan toiminnalla on vaikutusta toiseen ihmiseen. Uudelleen kuuntelemalla voidaan huomata esimerkiksi haastateltavan epäröinti tai korjaukset sekä tarkennukset liittyen puhuttavaan asiaan. Nauhoittamisen myös antaa mahdollisuuden raportoida tarkemmin haastattelua. Nauhoittamisessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, mihin tarvittavat apuvälineet, kuten mikrofonin sijoittaa. (Ruusuvoori & Tiittula 2009, 14–15.) Tämän opinnäytetyön haastattelutilanteet nauhoitettiin sekä nauhoituslaitteeseen että haastattelijan puheimeen. Näin varmistettiin, että nauhoitus varmasti onnistuu ja mikäli nauhoitus

toisessa laitteessa epäonnistuisi, nauhoitukset saisi kuunneltua toisesta laitteesta.

Metsämuurosen (2006) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa litterointia eli puhtaaksi kirjoittamista käytetään tutkimukseen osallistuneiden puheen tai kirjoituksen organisoinnin ymmärtämiseen. Litteroinnin avulla aineisto muutetaan analysoitavaan muotoon. Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettyjen yksilöhaastatteluiden äänitteet tuli ensimmäiseksi litteroida, jotta ne voitiin analysoida. Haastateltavien vastaukset kirjoitettiin ylös sanasta sanaan äänitteiden perusteella.

Litteroinnin jälkeen aineistoa voitiin alkaa teemoitella keskeisimpien teemojen mukaisesti. Teemoittelu on aineiston jakamista ja ryhmittelyä aihepiirien mukaan. Teemoittelu eroaa luokittelusta niin, että lukumäärien sijaan tarkastellaan teeman sisältöä, eli mitä kyseisestä teemasta haastateltavat ovat sanoneet tai mitä asioita teemaan voidaan ajatella sisältyvän. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018b.) Valitut teemat tämän opinnäytetyön aineiston teemoitteluun ovat motivaatiotekijät, yrittäjyys ja yrittäjämäinen asenne, Start Up -yrittäjyys menetelmänä, opintojaksoon liittyvät odotukset sekä opintojakson sisältö ja kesto.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa on esitelty tutkimusten tuloksia. Ensimmäisessä osassa ovat kattavan taustatietolomakkeen tulokset. Taustatietolomakkeen tulokset on luokiteltu sen mukaan, miten usein valitut vaihtoehdot esiintyvät aineistossa. Avointen kysymysten vastaukset on avattu erikseen, mikäli niihin on vastattu. Kyselylomakkeen tulosten jälkeen käsitellään yksilöhaastatteluiden tuloksia teemoittelun avulla.

6.1 Kattavan taustatietolomakkeen tulokset

Kattavan taustatietolomakkeen avulla saatiin taustatietoa opintojaksolle osallistuneista opiskelijoista, mutta myös vastauksia kysymyksiin, joihin vastaaja luultavasti vastaisi hyvin lyhyesti. Kattavan taustatietolomakkeen tulokset on luokiteltu niin, että ensin omana osionaan ovat osallistujien perustiedot, tämän jälkeen asenne ja motivaatio liittyen yrittäjyyteen, opintojakson aikana kehittyneet

taidot, opintojakson sisältöön liittyvät kysymykset sekä NY-opiskelijoiden käsitys Xamkin Start Up -yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta.

Osallistujien perustietoja

Ensimmäiseksi opiskelijoilta kysyttiin nimi, mutta vain siksi, että kyselylomakkeen tuloksia voi verrata yksilöhaastattelun vastauksiin. Seuraavaksi osallistujilta kysyttiin heidän ikäänsä. Opintojaksolle osallistuneet opiskelijat olivat iältään 21–58-vuotiaita. Suurin osa opintojaksolle osallistuneista opiskelijoista edusti metsätalouden koulutusta. Muita aloja olivat sairaanhoitaja sekä liiketalous. Tiedon NY-opinnoista he olivat saavuttaneet sähköpostin, Student-intranetin tai opinto-ohjaajan kautta. Suurimmalla osalla heitä ei ollut valmista yritys-ideaa opintojaksolle osallistuessaan. Vain yhdellä heistä oli aiempaa kokemusta yrittäjyydestä. Vastaajista suurimmalla osalla on lähipiirissä yrittäjyyttä, kuten esimerkiksi perheenjäsen, sukulainen tai ystävä. Huomioitavaa on myös, että tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kahdeksan oli miespuolisia ja yksi naispuolinen.

Asenne ja motivaatio liittyen yrittäjyyteen

Seuraavaksi opiskelijoilta kysyttiin, aikooko opiskelija perustaa tulevaisuudessa oman yrityksen. Heistä viisi pitää sitä mahdollisena ja neljä opiskelijaa vastasi kysymykseen ”kyllä”. Seuraavaksi opiskelijoilta kysyttiin, onko Start Up -yrittäjyys vaikuttanut heidän päätökseensä perustaa tulevaisuudessa oma yritys. Kuuden opiskelijan mielestä Start Up-yrittäjyys ei ole vaikuttanut päätökseen perustaa oma yritys, kahden mielestä kyllä ja yksi vastaajista ei osannut sanoa. Tätä kysymystä seurasi jatkokysymys ”jos kyllä, miten?”. Vastaajien mukaan kurssi on osoittanut hänelle, ettei ajatus oman yrityksen perustamisesta ole mahdoton ja toinen vastaaja on saanut opintojaksolta positiivisen kuvan yrittäjyydestä, sekä lisää tietotaitoa yrityksen perustamiseen.

Jos kyllä, miten?	"Kurssilla saatu lisätieto on poistanut joitakin pelkoja yrittämisen aloittamisesta"
	"Kokemus yrittäjyydestä vahvistaa ominaisuuksia"
	"Antanut rohkeutta yrittämiseen"
	"Vahvistanut"
	"Uskon omaan tekemiseeni enemmän. Osaan paremmin ajatella asioita asiakkaan näkökulmasta"
	"Ottamaan selvää enemmän asioista, sinnikkyyttä"
	"Usko oman yrityksen perustamiseen on kasvanut"

Kuva 1. Väitteen ”Start Up-yrittäjyys on kehittänyt yrittäjämäistä asennettani tai vahvistanut sitä” jatkokysymyksen ”jos kyllä, miten?” avoimet vastaukset

Yrittäjämäiseen asenteeseen liittyen opiskelijoille esitettiin väite ”Start Up -yrittäjyys on kehittänyt yrittäjämäistä asennettani tai vahvistanut sitä”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa.” Kahdeksan opiskelijaa vastasi ”kyllä” ja yksi ”ei”. Tätä kysymystä seurasi jatkokysymys ”jos kyllä, miten?”. Näitä vastauksia voi tarkastella kuvasta 1. Opiskelijat vastasivat esimerkiksi, että kurssin tarjoama lisätieto on poistanut pelkoja sekä antanut rohkeutta ja uskoa oman yrityksen perustamiseen.

Opintojakson aikana kehittyneet taidot

Seuraavaksi haastattelulomakkeessa oli taulukko, johon opiskelijan tuli merkitä rasti, mikäli Start Up -yrittäjyys on kehittänyt tai opettanut hänelle taulukossa mainittuja ominaisuuksia. Mainitut ominaisuudet olivat itsenäisyys, menestyksellisyys, vastuuntuntoisuus, rohkeus, innovatiivisuus, epävarmuuden sieto, oma-aloitteisuus, yhteistyökyky, usko omiin mahdollisuuksiin, työelämätietous, taloustaidot, ryhmätyötaidot sekä esiintymistaidot. Vastaajien mukaan Start Up -yrittäjyys on kehittänyt eniten yhteistyökykyä sekä uskoa omiin mahdollisuuksiin. Lisäksi korostuivat ryhmätyötaidot, innovatiivisuus sekä itsenäisyys ja rohkeus.

Tämän jälkeen opiskelijoille esitettiin väite ”Start Up-yrittäjyyden ja opintojaksojen avulla olen löytänyt omia vahvuuksiani ja päässyt kehittämään niitä”. Vastausvaihtoehtoina olivat ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Viisi opiskelijaa vastasi ”kyllä” ja neljä heistä vastasi ”ei.”

Opintojakson sisältöön liittyvät kysymykset

Seuraavaksi opiskelijoille esitettiin väite ”Start Up-yrittäjyys on mahdollistanut verkostoitumisen”, johon neljä heistä vastasi ”en osaa sanoa”, kaksi ”ei” sekä

kolme heistä kirjasi vastaukseksi ”kyllä”. Tätä väitettä seurasi jatkokysymys ”jos kyllä, kenen kanssa?”. Tähän vastaukseksi annettiin ”mentori, erilaiset vierailijat”.

”Olen saanut palautetta ja kehitysehdotuksia liittyen yrittäjyyteen/omaan Start Up-yritykseeni” väitteessä vastausvaihtoehdot olivat ”en ollenkaan”, ”riittävästi”, ”toivoisin lisää palautetta” sekä ”en osaa sanoa”. Vastaukset jakautuivat ”riittävästi” (5 vastaajaa) sekä ”toivoisin lisää palautetta” (4 vastaajaa). Tämän jälkeen kysymystä seurasi vielä jatkokysymys ”mikäli vastasit, että olet saanut palautetta, keneltä se on tullut?”. Jokaisessa annetussa vastauksessa mainittiin opettajat, mutta myös kaverit ja muut ryhmät.

Jos koet saavasi tukea ja ohjausta, miten tämä näkyy konkreettisesti?

"Ohjeistusta, luentoja, vieraita"

"Opettajat auttavat hyvin ongelmissa, jos on tullut ylitsepääsemättömiä ongelmia, niin opettajien avuin ne on selvitetty"

"Jos mieltä askarruttaa jokin asia, on ollut helppo lähestyä opettajia ja pohtia ratkaisuja yhdessä"

"Jos minulla on jotain kysyttävää, saan aina hyvän vastauksen"

"Kysymyksiin vastataan ja selvitetään"

"Epäselvät asiat saa selvitettyä helposti kurssilla ja he osaavat antaa tietoja mistä saa selvitettyä"

"Neuvotaan ongelmakohtien kanssa, autetaan ratkaisemaan dilemmoja. Saan mielipiteitä ja rakentavaa palautetta"

Kuva 2. ”Jos koet saavasi tukea ja ohjausta, miten tämä näkyy konkreettisesti?” avoimen kysymyksen vastaukset

Seuraava väite liittyi opintojaksolla opettaneisiin henkilöihin. Opiskelijoille esitettiin väite ”Koen, että minua opettaneilla henkilöillä on tarvittavat tiedot ja taidot, sekä valmiudet yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan edistämiseksi”.

Vastausvaihtoehtoina olivat ”kyllä”, ”ei” sekä ”en osaa sanoa”. Jokainen opiskelija vastasi väitteeseen ”kyllä”, joten jatkokysymys ”jos ei, miksi?”, jäi tyhjäksi vastausten osalta.

Seuraavassa väitteessä ”koen, että opintojaksoilla minua tuetaan ja ohjataan yrittäjyydessä” vastausvaihtoehtoina olivat ”ei ollenkaan”, ”riittävästi”, ”kyllä, mutta toivoisin saavani lisää tukea ja ohjausta” sekä ”en osaa sanoa”. Vastajista kahdeksan ilmaisi saavansa riittävästi ohjausta ja tukea ja yksi heistä saa tukea, mutta toivoisi saavansa lisää tukea ja ohjausta. Tämän jälkeen kysyttiin, ”jos koet saavasi tukea ja ohjausta, miten tuki ja ohjaus näkyy konkreettisesti?”. Vastauksia voi tarkastella kuvasta 2. Vastauksista ilmenee, että tukea ja ohjausta saadaan opettajilta vastausten, mielipiteiden ja rakentavan palautteen muodossa.

NY-opiskelijoiden käsitys Xamkin Start Up -yrittäjyydestä ja yrittäjyyskasvatuksesta

Opiskelijoille esitettiin väite "Start Up-yrittäjyys mahdollistaa oppimisen uudella tavalla ja kokeilemisen kulttuurin. Vastausvaihtoehtoina olivat "kyllä", "ei" ja "en osaa sanoa". Väitteeseen vastasi "kyllä" kuusi opiskelijaa, "ei" yksi opiskelija ja kaksi heistä vastasi "en osaa sanoa". Viimeisenä väitteenä kyselylomakkeessa oli "Xamk tarjoaa mahdollisuuden yrittäjämäiseen toimintaan ja kannustaa yrittäjyyteen". Vastausvaihtoehtoina olivat "kyllä", "ei" sekä "en osaa sanoa". Vastajaista yksi ei osannut sanoa ja kahdeksan heistä vastasi väitteeseen "kyllä".

6.2 Yksilöhaastatteluiden tulokset

Tässä osiossa esitellään yksilöhaastatteluiden tuloksia. Tulokset on analysoitu eri teemojen mukaan. Nämä teemat ovat motivaatiotekijät, yrittäjyys ja yrittäjämäinen asenne, Start Up -yrittäjyys menetelmänä, opintojaksoon liittyvät odotukset sekä opintojakson sisältö ja kesto.

Motivaatiotekijät

Ensimmäinen haastattelukysymys liittyi motivaatiotekijöihin. Haastateltavilta kysyttiin, mitkä tekijät motivoivat heitä aloittamaan Start up -yrityksen. Useimmilla vastaajista yrittäjäksi ryhtymiseen vaikutti kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan. Toinen merkittävä tekijä oli yrittäjyyden esiintyminen perheessä tai lähipiirissä.

Monella vastaajista myös oman yrityksen perustaminen oli kiinnostanut tai ollut mielessä. Kaksi vastaajista myös totesi, että lähti mukaan, koska kaveritkin lähtivät. Yksi motivaatiotekijöistä oli myös se, että opintojaksolle osallistuminen oli matalan kynnyksen mahdollisuus ja se, että Start Up -yrittäjyys oli helppo tapa kokeilla yrittäjyyttä.

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen asenne

Opiskelijoilta kysyttiin, mitä ajatuksia sana "yrittäjyys" heissä herättää. Suurin osa vastaajista totesi, että yrittäjyys on mahdollisuus tehdä sitä, mistä itse pitää. Yrittäjyys on itselle tekemistä, itsensä pomona olemista sekä vapautta tehdä

sitä, mitä haluaa. Lisäksi esiin nousivat työpaikat. Vastaajien mukaan yrittäjyys on työpaikan luomista sekä itselle, että muille. Yrittäjyyden yhteydessä nousivat myös esiin epävarmuuden sietäminen, riskien otto ja heittäytyminen.

Opiskelijoilta myös kysyttiin, mitä *yrittäjämäinen asenne* heidän mukaansa tarkoittaa. Tämä kysymys oli oleellinen myös kyselylomakkeen kannalta, sillä kyselylomakkeessa oli väitteenä ”Start Up -yrittäjyys on kehittänyt yrittäjämäistä asennettani tai vahvistanut sitä”. Tästä voidaan siis päätellä, miten opiskelijat ymmärtävät yrittäjämäisen asenteen käsitteenä ja ovatko he mielestään kehittäneet tai vahvistaneet yrittäjämäistä asennettaan opintojen aikana. Yrittäjämäinen asenne on opiskelijoiden mielestä periksiantamattomuutta, ahkeruutta ja uskallusta yrittää. Yrittäjämäinen asenne on sitä, ettei luovuta helposti eikä lanistu takapakeista. Se on uskoa omaan asiaan ja omaan ideaan.

Yrittäjämäiseen asenteeseen liittyen opiskelijoilta kysyttiin, millaisia ominaisuuksia heidän mielestään yrittäjällä tulisi olla. Esiin nousi paljon samoja ominaisuuksia, kuin edellä mainitussa yrittäjämäiseen asenteeseen liittyvässä kysymyksessä. Opiskelijoiden mukaan yrittäjän tärkeimpiä ominaisuuksia ovat periksiantamattomuus, eli yrittäjä ei luovuta, vaan jatkaa vastoinkäymisistä huolimatta. Lisäksi paineen- ja stressinsietokyky, ahkeruus ja usko omaan asiaan ovat opiskelijoiden mielestä yrittäjien ominaisuuksia.

Yrittäjyyteen liittyen opiskelijoilta myös kysyttiin, millaisia *jo olemassa olevia ominaisuuksia* he kokevat kehittäneensä opintojaksojen aikana. Vastaajien mukaan opintojaksot eivät ole varsinaisesti kehittäneet mitään heidän olemassa olevia ominaisuuksiaan. Kuitenkin muutamassa vastauksessa esille nousivat ryhmätyötaidot ja rohkeus sekä uskallus tehdä enemmän. Tämän jälkeen opiskelijoilta kysyttiin, millaisia *uusia ominaisuuksia* he kokevat oppineensa opintojaksojen aikana. Tähän vastaajat pääsääntöisesti vastasivat, etteivät ole varsinaisesti oppineet mitään uusia ominaisuuksia, mutta osa vastaajista jatkoi vastaustaan lisäämällä uudeksi opituksi ominaisuudeksi ryhmätyötaidot. Opiskelijoilta myös kysyttiin, mitkä ovat heidän *henkilökohtaiset vahvuutensa* yrittäjinä. Esiin nousivat mm. sinnikkyys ja sisukkuus sekä se, ettei luovuta helposti.

Yrittäjyyteen liittyen opiskelijoilta myös kysyttiin, ovatko he mahdollisesti viiden vuoden päästä yrittäjinä. Seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että he toivottavasti tai mahdollisesti ovat yrittäjinä viiden vuoden päästä. Kaksi vastaajista sanoo, että on yrittäjänä kymmenen vuoden sisällä tai tulevaisuudessa.

Start Up -yrittäjyys menetelmänä

Itse Start Up -yrittäjyyteen liittyen opiskelijoilta kysyttiin, onko Start up -yrittäjyys heidän mielestään hyvä tapa opettaa yrittäjyyttä ja mitkä ovat sen hyviä tai mahdollisia huonoja puolia. Vastaajien mukaan Start up -yrittäjyys on hyvä tapa opettaa yrittäjyyttä.

Vastaajien mukaan Start Up -yrittäjyyden hyviä puolia ovat pienet riskit ja opettajilta saatu tuki ja apu. Huonoiksi puoliksi opiskelijat mainitsivat liian lyhyen aikavälin ja nopean tahdin erityisesti alussa. Yritys ei ehdi pyöriä kunnolla. Alussa vaikeuksia tuottaa yritysideoan miettiminen nopealla aikataululla, joka vastaajien mukaan johtaa siihen, että yritysidea ei välttämättä ole täysin mielekäs tai täydellinen kiinnostuksen kohde. Lisäksi esiin nousi Y-tunnuksen puuttuminen, joka johtaa vastaajien mukaan siihen, etteivät kaikki sidosryhmät halua tai kykene tekemään yhteistyötä.

Start Up -yrittäjyyteen liittyen opiskelijoilta myös kysyttiin, kokevatko he, että Start Up -yrittäjyydessä on riskejä. Opiskelijoiden mukaan Start Up -yrittäjyyteen ei liity riskejä. Esiin nousi erityisesti taloudellisten riskien vähäisyys. Ainoa esiin noussut riski oli vastaajien mielestä liian helpon kuvan muodostuminen yrittäjyydestä. Tähän vaikuttaa esimerkiksi se, että vakuutuksiakaan ei tarvitse itse hankkia eikä apua tarvitse lähteä kaukaa hakemaan, vaan kysymyksiin saa vastauksia opintojaksolla.

Opintojaksoon liittyvät odotukset

Haastateltavilta kysyttiin, millaisia odotuksia heillä oli opintojakson alussa liittyen itse opintojaksoon tai yrittäjyyteen. Tämän jälkeen heiltä myös kysyttiin, ovatko odotukset täyttyneet tähän mennessä. Vastaajilla ei ollut odotuksia opintojaksoa tai yrittäjyyttä kohtaan. Jotkut heistä toivoivat oppivansa lisää ja

pääsevänsä tutustumaan aiheeseen. Lisäksi toivottiin enemmän tietoa ja taitoa esimerkiksi yrityksen pyörittämiseen. Odotuksena oli myös, että saisi tuntea yrittäjyydestä ja pääsee kokeilemaan yrittäjyyttä. Viiden vastaajan mielestä odotukset olivat täyttyneet osittain ja neljän vastaajan mukaan pääosin tai täysin.

Vastaajilta kysyttiin myös mitä he toivoisivat oppivansa vielä opintojakson lopussa. Vastauksista esiin nousi se, mitä jatkossa tapahtuu, eli miten esimerkiksi toiminimi perustetaan, mikäli yritystoimintaa haluaa jatkaa. Opiskelijat halusivat tietää lisää eri yritysmuodoista. Lisäksi opintojakson lopussa haluttaiisiin tietää, miten yritys ajetaan alas ja miten sidosryhmiä, kuten asiakkaita tai yhteistyökumppaneita voisi hankkia lisää.

Opintojakson sisältö ja kesto

Opintojakson sisältöön liittyen opiskelijoilta kysyttiin mitkä asiat ovat olleet heidän mielestään tärkeimpiä opintojakson aikana opittuja asioita. Vastausten perusteella voidaan sanoa, että opiskelijoiden mielestä verkostoituminen sekä markkinointi olivat tärkeimmät opintojakson aikana opitut asiat. Lisäksi esiin nousi sidosryhmien tavoittaminen, eli esimerkiksi asiakkaiden hankkiminen.

Opiskelijoilta myös kysyttiin, ovatko he mielestään oppineet yrittäjälle tärkeitä tietoja ja valmiuksia. Useimmat heistä vastasivat kysymykseen kyllä. Osa vastaajista myös nosti kysymyksen yhteydessä esiin tärkeiksi tiedoiksi ja valmiuksiksi markkinoinnin, yrityksen pyörittämisen ja sen, että he ovat oppineet, mihin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota. Lisäksi tärkeäksi opituksi asiaksi koettiin paperiasioiden hoitaminen.

Seuraavaksi opiskelijoilta kysyttiin: ”Mitä mielestäsi jäi puuttumaan opintojaksosta? Mistä olisit halunnut oppia lisää?”. Useimman mielestä opintojakso on kokonaisuudessaan pintaraapaisu, mutta mielipiteet jakautuivat selkeästi niin, että osan mielestä opintojakso on sopivan laaja, kun taas osan mielestä jotain olisi jäänyt kaipaamaan. Vastaajien mielestä opintojaksosta jäi puuttumaan käytännön asioita, kuten talous, eli esimerkiksi työntekijöiden palkkaamisesta koituvat kulut. Lisäksi opiskelijat mainitsivat erilaisten yritysmuotojen läpikäymisen.

Opiskelijoilta kysyttiin opintojakson keston liittyen, toivoisivatko he, että opintojaksot jatkuisivat heillä vielä myöhemmin. Viisi vastaajaa toivoisi opintojaksojen vielä jatkuvan ja kaksi vastaajaa ei toivoisi opintojaksojen jatkuvan. Kahdella muulla vastaajalla nousi esiin koulun päätyminen, joten toisen heistä osalta opintojaksojen jatkaminen ei onnistuisi, ja toisen vastaajan mukaan opintojaksojen sisällön tulisi muuttua, mikäli ne jatkuisivat.

Opiskelijoilta kysyttiin edelliseen kysymykseen liittyen, mitä asioita heidän mielestään opintojakso voisi silloin sisältää, mikäli se jatkuisi. Vastaajien mukaan opintojakso voisi sisältää käytännön asioita, eli mitä yrittäjyys on ja konkreettista teoriaa yrittäjyydestä. Opintojakson sisältöön liittyen esiin nousi myös vahvasti yhteistyö erilaisten sidosryhmien kanssa. Jos opintojakso jatkuisi, opiskelijat toivoisivat lisää yhteistyötä yrittäjien kanssa, kuten yhteisiä tapahtumia tai luentoja. Lisäksi he haluaisivat oppia lisää yhteistyökumppaneiden haalimisesta. Opiskelijoiden mukaan opintojaksolla voisi myös kertoa lisää erilaisista yritysmuodoista.

Lopuksi opiskelijoilta kysyttiin yleisesti, miten opintojakso voisi kannustaa heitä paremmin jatkamaan yrittäjyyttä vielä myöhemmin. Vastaajien mukaan opintojakso on kannustanut jo yrittäjyyteen ja sen jatkamiseen. Kannustimena voisi toimia pidempikestoisuus, eli ehtisi miettiä yritysideaa sekä saisi yrityksen onnistumaan kunnolla. Esiin nousivat myös talousasiat, kuten verotukseen liittyvät seikat ja rahoituksessa opastaminen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä osiossa käsitellään tutkimuksen tuloksista tehtäviä johtopäätöksiä. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, millaiset motivaatiotekijät vaikuttivat opiskelijoiden päätökseen ryhtyä Start Up -yrittäjäksi ja millaisia asenteita heillä on yrittäjyyttä kohtaan. Lisäksi tarkoituksena oli löytää vastauksia siihen, mitä opiskelijat odottivat opintojaksolta ja mitä he kokivat oppineensa opintojakson aikana. Tutkimuksen avulla voitiin myös löytää kehittämisehdotuksia toiminnan jatkoa ajatellen. Johtopäätöksiin on myös sivuttu yrittäjyyskasvatuksen linjauk-

sien toteutumista. Johtopäätökset on jaettu osioihin motivaatiotekijöiden, yrittäjyyteen liittyvien asenteiden, opintojakson sisällön sekä yrittäjyyskasvatuksen linjauksien toteutumisen mukaan.

7.1 Motivaatio liittyen Start Up -yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjyyteen

Motivaatioon liittyy vahvasti vapaaehtoisuus ja motivaatio määrittää aktiivisuuden ja ahkeruuden toimia kohti itselle asetettuja tavoitteita. Usein motivaatio vaikuttaa myös ammatinvalintaan. (Sinokki 2016.) NY-opiskelijat osallistuivat opintojaksolle vapaaehtoisesti ja motivaation vaikutus voidaan nähdä jo siinä, että opiskelijat olivat motivoituneita *ryhtymään vapaaehtoisesti yrittäjiksi*. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on myös muita motivaatiotekijöitä, kuin pelkkä vapaaehtoisuus.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijoiden motivaatioon vaikuttaa vahvasti *aito kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan*. Peltolan (2015) mukaan henkilöön liittyvät, yksilölliset tekijät vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen. Kuten näiden opiskelijoiden tapauksessa aito kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan. Nurmi & Salmela-Aron (2017) mukaan syvä kiinnostus saa yksilön paneutumaan asioihin innokkaammin. Sisäistä motivaatiota on kokea toiminta kiinnostavana ja näin toiminta myös motivoi yksilöä paremmin (Vasalampi 2017). Voidaan myös sanoa, että opiskelijoilla on *vahva sisäinen motivaatio*, sillä he ovat kokeneet toiminnan aidosti kiinnostavana ja näin ollen myös ovat toimintaan motivoituneempia.

Monella opiskelijalla ilmenee yrittäjyyttä perheessä tai lähipiirissä. Taustatekijöillä, kuten ympäristöllä ja lähipiirin ihmisillä on siis vaikutusta NY-opiskelijoiden yrittäjyyteen liittyvään motivaatioon. Kuten Peltola (2015) toteaa, yrittäjäksi ryhtymiseen vaikuttaa usein tausta, kuten perheestä tai suvusta tullut roolimalli. Useilla NY-opiskelijoista on ollut ajatus oman yrityksen perustamisesta ennen Start Up -yrityksen perustamista, sillä Start Up -yrittäjyys ole vaikuttanut useimman heidän päätökseen ryhtyä tulevaisuudessa yrittäjäksi. Kysyttäessä yrittäjäksi ryhtymisestä tulevaisuudessa, useimmat vastasivat myöntävästi, joten voidaan ajatella, että he ovat nähneet lähipiirissään yrittäjyyttä ja innostuneet siitä itsekin.

Lisäksi kavereiden mukaan lähtemisellä on ollut vaikutusta siihen, että päätyi Start Up -yrittäjäksi. Voidaan siis ajatella, että Start Up -yrittäjyyttä lähdetään rohkeammin kokeilemaan, kun mukaan saadaan kaveri. Usein motivaation syynä voi olla psykologinen perustarve, kuten *yhteenkuuluvuuden tunne* (Nurmi & Salmela-Aro 2017). Tässä tapauksessa voidaan siis ajatella, että ympäristöstä tuleva *yrittäjämönteisyys* edistää yrittäjäksi ryhtymistä (Peltola 2015). Yrittäjämönteisyys on tässä tapauksessa tullut kavereilta, perheestä, lähipiiristä tai opiskeluympäristöstä, sillä ammattikorkeakoulu tarjoaa mahdollisuuden ryhtyä yrittäjäksi ja kannustaa siihen. Opiskelijat pitivät Start Up -yrittäjyyttä myös helppona, matalan kynnyksen keinona kokeilla yrittäjyyttä.

Motivaatioon vaikuttaa vahvasti se, *mitä ihminen haluaa ja millaisia tavoitteita tai pyrkimyksiä yksilöllä on* (Nurmi & Salmela-Aro 2017). Yrittäjäksi ryhtymisellä opiskelijat tavoittelevat vapautta, itselle tekemistä, mutta myös työpaikkojen luomista itselle sekä muille. Tämän toteavat myös Kallio, Ripatti ja Tanni (2008), sillä heidän mukaansa kimmoke ryhtyä yrittäjäksi syntyy usein yrittämisen vapaudesta. Peltola toteaa (2015), että ulkoisilla yrittäjillä on tärkeä vaikutus työllistävänä tekijänä ja opiskelijat näkevät tämän mahdollisuutena auttaa myös muita itsensä lisäksi toimimalla ulkoisina yrittäjinä. Ensisijaisesti Start Up -yrittäjyys oli näille opiskelijoille mahdollisuus luoda itselle työpaikka, mutta tulevaisuutta ajatellen he omien sanojensa mukaan harjoittelevat ja kokeilevat yrittäjyyttä. Myöhemmin mikäli he perustavat oman yrityksen, he voivat työllistää muitakin.

7.2 NY-opiskelijoiden yrittäjämäinen asenne

Yrittäjämäinen asenne on omaan ideaan uskomista, omatoimisuutta ja halua oppia uutta (Yrittäjän päivä 2017). Opiskelijoiden mielestä yrittäjämäinen asenne on periksiantamattomuutta, ahkeruutta ja uskallusta yrittää. Se on myös sinnikkyyttä ja uskoa omaan asiaan ja ideaan. Opiskelijoilla voidaan siis ajatella olevan *yrittäjämäistä asennetta*, sillä he uskovat omaan ideaansa ja ovat lähteneet omatoimisesti Start Up -yrittäjiksi. Vain yhdellä heistä oli aiempaa kokemusta yrittäjyydestä, joten heillä on ollut myös halua oppia uutta, sillä useimmat heistä eivät ole koskaan aiemmin toimineet yrittäjänä.

Opiskelijoiden mielestä yrittäjämäistä asennetta on myös se, ettei luovuta helposti tai lannistu takapakeista. Tämän he kuvailivat myös olevan heidän henkilökohtainen vahvuutensa ja yrittäjän tärkeimpiä ominaisuuksia. Näin Huhtala kuvailee myös *kasvun asenteen*, sillä tällainen henkilö ymmärtää pettymysten ja vastoinkäymisten vahvistavan ja olevan osa oppimista. Nämä henkilöt myös ymmärtävät, että taitoja voi kehittää tekemällä töitä ja harjoittelemalla. (Huhtala, 2015.) Tämän perusteella voidaan sanoa, että näillä NY-opiskelijoilla on kasvun asennetta, sillä he ovat osallistuneet opintojaksolle tekemään töitä ja harjoitteluun yrittäjyyttä ja he eivät lannistu epäonnistumisista tai takapakeista. Muutenkin asenteen kehittämisen kannalta on oleellista hyväksyä epäonnistumiset (Kekki 2016). Voidaan siis myös sanoa, että opiskelijoiden oli helppo kehittää yrittäjämäistä asennettaan opintojakson aikana, sillä heillä oli jo kasvun asennetta ja heillä on kykyä myös hyväksyä mahdolliset epäonnistumiset.

Yrittäjyyttä kohtaan *positiivista asennetta lisää myös lähtökohdat*, kuten yrittäjäperhetausta (Peltola 2015). NY-opiskelijoista suurimmalla osalla on yrittäjyyttä joko perheessä tai muuten lähipiirissä. Voidaan siis ajatella, että positiivinen asenne yrittäjyyttä kohtaan kumpuaa heidän lähipiiristään.

Opiskelijoilta myös kysyttiin, onko Start Up -yrittäjyys kehittänyt heidän yrittäjämäistä asennettaan. Useimman mielestä Start Up -yrittäjyys on kehittänyt heidän yrittäjämäistä asennettaan esimerkiksi lisäämällä rohkeutta yrittämiseen ja yrittäjäksi ryhtymiseen. Start Up -yrittäjyys on myös vahvistanut luottamusta omaan tekemiseen ja usko oman yrityksen perustamiseen on kasvanut. Usein asenteella on vaikutusta siihen, miten tarttuu työhön ja siihen, kuinka paljon on valmis ponnistelemaan työn puolesta. (Sinokki 2016.) Tulosten perusteella voidaan sanoa, että opiskelijoilla on jo alun perin ollut yrittäjämäistä asennetta ryhtyä yrittäjäksi, mutta opiskelijoiden yrittäjämäinen asenne on myös lisääntynyt, joka näkyy luottamuksena omaan itseen ja uskona omiin kykyihin. Usein myös positiivinen kokemus lisää myönteistä suhtautumista (Huhtala 2015). Voidaan ajatella, että Start Up -yrittäjyys oli opiskelijoille positiivinen kokemus, joka kasvatti heidän yrittäjämäistä asennettaan.

Yritteliäisyys ja sisäinen yrittäjyys näkyy asialle omistautuneisuutena, innovatiivisuutena ja uskalluksena tuoda esiin parannusehdotuksia (Kansikas 2007).

Voidaankin sanoa, että näillä opiskelijoilla on sisäistä yrittäjyyttä, sillä he halusivat osallistua tämän opinnäytetyön tutkimuskohteeksi kehittääkseen toimintaa ja innovatiivisuus näkyy kehittämisideoina ja ajatuksina opintojaksoon liittyen.

Useimmalla vastaajista on myönteinen asenne yrittäjyyteen ja yrittäjäksi ryhtymiseen, sillä he uskovat olevansa mahdollisesti, tai ainakin toivottavasti yrittäjinä viiden vuoden päästä. Mikäli se ei tapahtuisi viiden vuoden päästä, niin ainakin kymmenen vuoden sisään tai tulevaisuudessa. Hyvän asenteen omaava henkilö näkee tulevaisuuden optimistisesti ja pyrkii suuntaamaan ajatuksiaan tulevaan (Huhtala 2015).

7.3 Opintojakso kokonaisuutena

Yleisesti ottaen NY-opiskelijat kokivat opintojakson yrittäjyyteen kannustavaksi ja se rohkaisee jatkamaan yrittäjyyttä myös myöhemmin. NY-opiskelijoiden mukaan Start Up -yrittäjyys on hyvä menetelmä opettaa yrittäjyyttä, sillä sen riskit ovat pienet ja opettajilta saa tukea ja apua tarvittaessa. Tässä luvussa käsitellään opintojaksoa kokonaisuutena, eli opintojakson aikana kehittyneitä taitoja sekä opittuja asioita, opintojaksosta puuttumaan jääneitä asioita sekä kehittämisehdotuksia tuloksista nousseiden ajatusten pohjalta.

7.3.1 Opintojakson aikana kehittyneet taidot ja opitut asiat

Valtaosalla opiskelijoista ei ollut oikeastaan minkäänlaisia odotuksia opintojaksoa tai Start Up -yrittäjyyttä kohtaan osallistuessaan opintojaksolle, mutta yleisesti he toivoivat lisää tietoa ja taitoa yrityksen pyörittämiseen, aiheeseen tutustumista ja yrittäjyyden kokeilemista. Voidaan päätellä, että opintojaksolla on tehty heille mielekkäitä asioita ja he ovat oppineet tietoja ja taitoja, joita ovat toivoneet, sillä ainakin suurimman osan mielestä odotukset täyttyivät osittain ja muiden mielestä pääosin tai täysin. Myös yleisesti kysyttäessä, ovatko he mielestään oppineet tärkeitä tietoja ja valmiuksia olivat vastaukset positiivisia. Start Up -yrittäjyys itsessään mahdollistaa jo yrittäjänä toimimisen, joten siltä osin opiskelijoiden toive on toteutunut.

Kansikkaan (2007) mukaan yrittäjyyskasvatuksen oleellinen tavoite on sisäistää yrittäjämäisiä asenteita, tietoja ja taitoja. Joka oli myös opiskelijoiden toiveena. Yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta onkin positiivista, että opiskelijat kokevat

oppineensa tärkeimpinä asioina verkostoitumisen, markkinoinnin ja sidosryhmien tavoittamisen. He ovat oppineet yrittäjälle tärkeitä tietoja ja valmiuksia, kuten yrityksen pyörittämistä ja huomion kiinnittämisen oleellisiin asioihin. Yksi tärkeä opittu asia oli myös paperiasioiden hoitaminen. Tämän perusteella voidaan todeta, että yrittäjyyskasvatuksen tietoja ja taitoja on kartutettu ja myös yrittäjämäinen asenne on kehittynyt, kuten voidaan tämän luvun aiemmasta osasta huomata.

NY Start Up -yrittäjyyden tarkoituksena on lisätä henkilökohtaisia taitoja, kuten työelämätaitoja sekä kehittää yrittäjämäisiä toimintatapoja yksilötasolla (NY Start Up 2017, Paasio & Pulkkinen 2007). Kansikkaan (2007) mukaan yrittäjyyskasvatuksen tärkeä osa on myös rohkaista itsensä toteuttamiseen. Opiskelijoiden vastauksista voidaan päätellä, että yrittäjyyskasvatus ja NY Start Up -ovat onnistuneet, sillä Start Up -yrittäjyys on kehittänyt eniten NY-opiskelijoiden yhteistyökykyä, uskoa omiin mahdollisuuksiin, ryhmätyötaitoja, innovatiivisuutta sekä itsenäisyyttä ja rohkeutta. Useimmat opiskelijoista ovat kokeneet saaneensa riittävästi tukea ja ohjausta opintojakson aikana esimerkiksi ohjeistuksen ja mielipiteiden sekä rakentavan palautteen muodossa.

Henkilökohtaisella tasolla opiskelijoilta kysyttiin myös, ovatko he löytäneet omia vahvuuksiaan Start Up -opintojakson aikana ja ovatko he päässeet kehittämään niitä. Vastaukset jakoutuivat selkeästi ”kyllä” ja ”ei.” Tästä voidaan päätellä, että osa opiskelijoista on selkeästi löytäneet omia vahvuuksiaan ja kehittäneet niitä, mutta osa heistä ei koe asian olevan näin. Henkilökohtaisiksi vahvuuksiksi NY-opiskelijat mainitsivat sinnikkyuden ja sisukkuuden, joten ainakin nämä ominaisuudet ovat kehittyneet opintojakson aikana.

7.3.2 Opintojaksosta puuttumaan jääneet asiat ja toiminnan aikana ilmenneet vaikeudet

NY-opiskelijat kokivat yrittäjyyden vaikeaksi ajallisesti, sillä aika tuntui menevän nopeasti ja tahti oli nopea varsinkin opintojakson alussa. Yritystä ei ehtinyt pyörittää kunnolla ja yritysidea tuli miettiä hyvin nopealla aikataululla, jolloin yritys-idea ei ollut välttämättä itselle mielekäs tai täydellinen kiinnostuksen kohde. Tähän on kuitenkin vaikuttanut se, että NY Start Up pilotoitiin Kaakkois-Suomen

ammattikorkeakouluun vasta ensimmäistä kertaa, joten alkuvaikeudet ja toteutukseen liittyvien ongelmien voidaan ajatella olevan luonnollisia. Tästä voidaan kuitenkin päätellä, että opiskelijoiden toiveena oli, että yritystä saisi pyörittää vuoden kokonaisvaltaisesti, rauhalliseen tahtiin ja johdonmukaisesti ja se olisi onnistunut jouhevammin.

Nuori Yrittäjyys (2017) kertoo NY Start Up -yrittäjyyden olevan mahdollisuus saada konkreettinen kuva yrittäjänä toimimisesta. Myös itseohjautuvuus on oleellista (Yvi 2017d). Kuitenkin NY-opiskelijoiden mukaan Start Up -yrittäjyys saattaa luoda liian helpon kuvan yrittäjyydestä, sillä apua ei tarvitse lähteä hakemaan kaukaa, vaan kysymyksiin saa vastauksia esimerkiksi opintojakson ohjaajilta, eikä vakuutuksia tarvitse itse hankkia. Tästä voidaan päätellä, että opiskelijat haluaisivat tehdä asioita itsenäisemmin ja itseohjautuvammin.

Huomioitavaa on myös se, että tarkastellessa vastauksia liittyen kehittyneisiin ominaisuuksiin, opiskelijat kokivat, että he eivät ole oppineet tai kehittäneet menestyksekkyyttä tai esimerkiksi taloustaitoja. Hyvin vähäiseksi jäi myös oma-aloitteisuus sekä esiintymistaidot, vaikka yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus nimenomaan olisi kehittää opiskelijoiden oma-aloitteisuutta ja mahdollistaa omien vahvuuksien löytäminen ja niiden kehittäminen. Tärkeitä ovat myös ryhmätö- ja esiintymistaitojen vahvistuminen. (Yes 2017.) Kuten myös varmistaa oppilaiden menestyksekkyyttä elämässä (Kansikas 2007, 15–21).

Muutama NY-opiskelijoista oli sitä mieltä, että Start Up -yrittäjyys ei ole mahdollistanut verkostoitumista. Verkostoitumisen tulisi olla mahdollista muidenkin, kuin oman oppilaitoksen kanssa (Koskenniemi 2016). Todellisuus yrittämisestä konkretisoituu, kun opintojen aikana pääsee muodostamaan yrityskontakteja (Kansikas 2007, 45). Verkostoitumista oli tapahtunut mentoreiden ja erilaisten vierailijoiden kanssa, mutta vastauksista voidaan päätellä, että verkostoituminen on ollut pääasiallisesti yksittäisien vierailijoiden tai omien ohjaajien kanssa tapahtunutta kanssakäymistä. Opiskelijoilta kysyttiin, mitä he toivoisivat sisällöllisesti, jos opintojakso jatkuisi nykyisen opintojakson jälkeen. Vastaukseksi nousi verkostoituminen esimerkiksi luento- tai tapahtumien merkeissä. Toisaalta kontaktien luomista on vaikeuttanut NY-opiskelijoiden mukaan myös Y-tunnuksen puuttuminen. Opiskelijoiden vastauksista nousi esiin myös se, että sidosryhmien haalimisesta olisi muutenkin haluttu oppia lisää.

Koskenniemen (2016) mukaan palautetta ja kehitysehdotuksia tulisi kerätä ympärillä olevilta toimijoilta. Opiskelijat ovat saaneet palautetta ja kehitysehdotuksia liittyen Start Up -yrityksiinsä ja yrittäjyyteen, mutta lähes puolet vastaajista toivoisi palautetta kuitenkin lisää.

Yrittämiseen tarvitaan luovuutta, sosiaalisia taitoja, rohkeutta sekä perustietoja yrittäjyydestä, kuten taloushallinto (Kallio ym. 2008, 11). Myös yrittäjyyskasvatuksen tulisi parantaa taloustaitoja ja liiketoimintataidoista olennainen on las-kentatoimen perusosaaminen eli taloushallinto (Yes 2017, NY Start Up 2017). Kuitenkin opintojaksosta jäi NY-opiskelijoiden mukaan puuttumaan käytännön asioita, kuten talous. Erityisesti he olisivat halunneet tietää verotuksesta ja saada lisää opastusta rahoituksessa. Tässä kohtaa voivat korostua myös koulutusten eroavaisuudet, sillä suurin osa vastaajista edustaa metsätalouden koulutusta, joka eroaa merkittävästi sisällöllisesti esimerkiksi liikelatouden koulutuksesta. Myöskin jatkon kannalta yrittäjyyteen liittyvistä asioista opiskelijat olisivat halunneet oppia erilaisista yritysmuodoista.

7.4 Yrittäjyyskasvatuksen linjauksien toteutuminen

Opinnollistaminen ja työpaikalla tapahtuva oppiminen tulisi voida suorittaa toimimalla itse yrittäjänä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Voidaan siis sanoa, että Start Up -yrittäjyyden mahdollisuus Xamkissa on myös yrittäjyyskasvatuksen linjauksien toteuttamista. Start Up -yrittäjyys Xamkissa toteuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) asettamia linjauksia, sillä mahdollisuus kokeilla yrittäjyyttä tulee tarjota kenelle tahansa opintojensa aikana. NY Start Up -opiskelijoille ei ollut asetettu rajoja sen osalta, mitä koulutusala yksilö edustaa tai muitakaan rajoituksia osallistumiselle. Opintojaksolle sai osallistua kuka tahansa Xamkin opiskelija.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu pyrkii yrittäjyyden edistämiseen ja pyrkii tarjoamaan mahdollisuuksia yrittäjämäiseen toimintaan (Xamk 2015). Start Up -yrittäjyys itsessään on yrittäjämäistä toimintaa, joten tämän osalta Xamkin strategia toteutuu. Myös opiskelijoiden mielestä Xamk tarjoaa mahdollisuuden yrittäjämäiseen toimintaan ja kannustaa heitä yrittäjyyteen. Xamk toteuttaa strate-

giakirja Kimmoke – Yrittäjyyskasvatusstrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa (2014) asetettuja tavoitteita, joissa sanotaan, että työyhteisössä pyritään pitämään yllä kokeilemisen kulttuuria. Tämä toteutuu myös opiskelijoiden näkökulmasta, sillä heidän mukaansa Start Up -yrittäjyys mahdollistaa oppimisen uudella tavalla ja kokeilemisen kulttuurin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) mukaan yrittäjyyttä ja yrittäjämäisyyttä opettavalla henkilöstöllä tulee olla tarvittavia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia edistää yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa. NY Start Up -opiskelijat kokevat, että heitä opettaneilla henkilöillä on nämä tarvittavat tiedot ja taidot sekä valmiudet yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan edistämiseksi. Voidaan siis sanoa, että tämä osa-alue toteutuu myös tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden näkökulmasta.

Yrittäjyyden edistämisen tulisi olla polku, joka mahdollistaa verkostoitumisen eri koulutusasteiden, mutta myös eri koulutusalojen kanssa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). NY Start Up -opiskelijoiden mukaan he ovat päässeet verkostoitumaan mentoreiden ja erilaisten vierailijoiden kanssa. Voidaan myös ajatella, että opiskelijat ovat verkostoituneet eri koulutusalojen kanssa, sillä NY-opiskelijat edustivat eri koulutuksia ja he tekivät yhteistyötä keskenään opintojakson ajan.

7.5 Tulosten yleistettävyys ja luotettavuus

Laadulliseen tutkimukseen liittyvästä totuudesta on olemassa neljä eri teoriaa. Korrespondenssiteoria selittää totuuden niin, että väite on totta vain silloin, jos sen voidaan ajatella vastaavan todellisuutta. Jos taas väite on johdonmukainen ja se pitää paikkaansa muiden väitteiden kanssa, puhutaan koherenssiteoriasta. Totuusteorioista pragmaattinen teoria mieltää totuuden olevan totta, jos se koetaan hyödylliseksi. Yhteisymmärrys puolestaan luo konsensukseen perustuvan totuusteorian, sillä ihmiset luovat sen yhdessä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 131–132.)

Tutkijan tulee nähdä ja ajatella tiedonantaja omana tietolähteenä, suodattamatta sitä oman itsensä läpi. Oleellista on siis erottaa luotettavuus havaintojen ja puolueettomuuden välillä. Asenteiden tai tutkijan omien näkökulmien ei tule

toimia perustana havainnoille tai sille, miten tutkija suhtautuu kuulemaansa. Oleellisia käsitteitä luotettavuuteen liittyen ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tosiaan tutkittu sitä, mikä on ollut tarkoituksenakin. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.)

Tutkimuksen luotettavuuden suhteen on tärkeää muistaa, mitä tutkitaan ja miksi, eli tutkimuksen kohde ja tarkoitus. Täysin yksiselitteisiä sääntöjä luotettavuuden varmistamiselle tai arvioimiselle ei ole. Luotettavuuteen vaikuttavat kuitenkin myös ajatukset siitä, miksi tutkimus on tärkeä ja millaisia oletuksia jo tutkimuksen alkuvaiheessa on ja miten tutkimuksen edetessä ajatukset muuttuvat. Myös aineistonkeruun luotettavuus on oleellisessa osassa, sillä merkityksellistä ovat toteutustavat, tekniikka, ongelmatilanteet ja muut seikat, joilla on merkitystä tutkimuksen kannalta. Tutkijan tulee myös olla varma tutkimuksen tiedonantajista ja sopia heidän kanssaan yhteiset seikat liittyen tutkimukseen. Tutkimuksen kestolla ja aikataululla, analysoinnilla ja johtopäätöksillä on myös vaikutusta luotettavuuteen. Tutkimuksissa on aina hyvä muistaa myös eettiset näkökulmat. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 136–138.)

Luotettavuus tässä opinnäytetyössä perustuu alun perin jo siihen, että NY-opiskelijat ovat vapaaehtoisesti osallistuneet opinnäytetyön tutkimuksen toteuttamiseen. Heiltä pyydettiin suostumus ja he olivat koko tutkimuksen ajan tietoisia siitä, mitä tutkitaan ja miten tutkimus toteutetaan. Kaikki tapahtui siis haastattelijan ja haastateltavien välillä yhteisymmärryksessä. Opiskelijoille esitetyt kysymykset niin taustatietolomakkeessa kuin haastattelussakin pohjautuvat teorian ja toimeksiantajan toiveisiin, joten ne eivät olleet haastattelijan omia näkemyksiä tai oletuksia. NY-opiskelijat myös saivat taustatietolomakkeen sekä haastattelulomakkeen etukäteen, joten heillä oli mahdollisuus pohtia kysymysten vastauksia jo ennen haastatteluun saapumista. Taustatietolomakkeen NY-opiskelijat täyttivät itsenäisesti ennen haastatteluun saapumista ja taustatietolomakkeiden tiedot analysoitiin luokittelemalla, joka on selkeä ja varsin yksinkertainen tapa analysoida tulokset.

Tämän opinnäytetyön tutkimusta tehtäessä tiedonantajan tietojen suodattaminen näkyi esimerkiksi niin, että haastattelija ei johdatellut haastateltavaa, eikä

näin vaikuttanut tämän ajatuksiin tai vastauksiin. Haastattelutilanne mahdollistaa kuitenkin sen, että haastateltava tai haastattelija voi kysyä lisäkysymyksiä tai pyytää tarkennusta, mikäli se on tarpeen. Tutkimuksen aikana ei kuitenkaan kysytty yhtään lisäkysymystä NY-opiskelijoilta ja opiskelijat kysyivät korkeintaan pieniä tarkentavia kysymyksiä. Kysymykset esitettiin jokaiselle haastateltavalle lähes samanlaisena kuin ne olivat haastattelupaperissa, muuttamatta kysymyksen merkitystä. Haastatteluvastaukset myös litteroitiin sanasta sanaan, jolloin vastaajien vastaukset käsiteltiin sanasta sanaan ja analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua, joka mahdollistaa haastatteluvastausten käsittelyn selkeästi.

Tutkimus tehtiin johdonmukaisesti ja tutkimusongelmat johdattelivat suuntaa koko tutkimuksen teon aikana. Tutkimus tutki jatkuvasti sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia. Tutkimuksen kokonaisvaltaisia tuloksia voidaan siis pitää luotettavina tutkimuksen toteuttamisen, suunnittelun ja etenemisen osalta, mutta jatkoa ajatellen on huomioitavaa, että vastaajat edustivat vain lähinnä miessukupuolta. Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden näkemykset voivat erota seuraavien toteutuksien opiskelijoiden näkemyksistä, mikäli he edustavat puolestaan naisukupuolta. Tämä on huomioitava tämän tutkimuksen yleistettävyyttä pohdittaessa.

7.6 Kehittämisehdotukset

Opintojaksoon yleisesti liittyviä ongelmia voidaan ratkoa esimerkiksi sillä, että opiskelijoiden rekrytointi tehdään mahdollisimman aikaisin, esimerkiksi jo keväällä, jolloin he ehtivät pohtia yritysidea rauhassa ja tulla opintojaksolle mahdollisimman valmiin idean kanssa. Toisaalta myös olisi hyvä kartoittaa opiskelijoiden kiinnostuksen kohteita ja mahdollisia alavaihtoehtoja, sillä jos opintojaksolle osallistuu yksittäisiä opiskelijoita, heidän on helpompi ryhtyä ja löytää samankaltaisia ja samoista asioista kiinnostuneita henkilöitä, mikäli yksilöt eivät halua ryhtyä yrittäjäksi yksin.

Tässä yhteydessä myös aikataulun suunnittelu mahdollisimman aikaisin on opintojakson toteutuksen kannalta tärkeä, jotta opiskelijat ehtivät saada yrityksen kunnolla pyörimään jo syksyllä ja yrityksen pyörittäminen on kokonaisvaltaisempi kokemus. Toteutuksen kannalta olisi myös hyvä, että opiskelijoita

saataisiin mukaan eri koulutusaloista, jolloin heidän osaamisensa täydentäisi toinen toistaan. Opiskelijoiden toiveena oli myös, että opintojakso voisi jatkua pidempään, mutta jos vuoden aikana ehtisi jo tehdä paljon, konsepti voisi pysyä sellaisenaan ja opiskelijoille jäisi kattavampi kokemus. Toisaalta jos opintojakso jatkuisi, opiskelijoiden mielestä sen tulisi sisällöllisesti muuttua. Toisin sanoen, jos opintojaksolle olisi NY Start Up 2 -versio, voisi se sisältää syvällisempää tietoa yrittämisestä ja yrittäjyydestä sekä sisältää enemmän verkostoitumista, tapahtumia ja suunnata siihen, että yrityksiä saisi laajennettua tai parannettua joko taloudellisesta näkökulmasta tai esimerkiksi tarjonnan puolesta.

Opintojaksoa voisi sisällöllisesti muuttaa niin, että se sisältäisi enemmän tehtäviä ja aihealueita, jotka kehittäisivät opiskelijoiden esiintymistaitoja ja oma-aloitteisuutta. Esimerkiksi esiintymistä toisille NY Start Up -yrittäjille, jotka ovat samalla opintojaksolla tai enemmän tapahtumia, jossa tulisi esiintyä ja kertoa omasta yrityksestä ja toiminnasta. Tärkeää olisi myös pohtia yrittäjyyden aikana omia vahvuuksia ja mieltä, miten niitä voisi kehittää opintojakson aikana. Opintojakson alussa opiskelijat voisivat kirjoittaa omia vahvuuksiaan yrittäjänä ylös ja mieltä, missä ominaisuuksissa olisi vielä kehitettävää. Tässä olisi myös tavoitetta opintojaksolle, yrityksen pyörittämisen lisäksi. Opiskelijat tunnustaisivat omat vahvuutensa ja tuntisivat itsensä, jonka pohjalta yrityksen toimintaa voisi kohdistaa omiin vahvuuksiin ja heikkouksiin voisi saada tukea muilta opiskelijoilta tai opettajilta. Näin myös mahdollisten ryhmien muodostaminen helpottuisi, kun ryhmiin voisi lisätä eri asioita osaavia ihmisiä.

Opiskelijat myös toivoivat saavansa lisää palautetta liittyen omaan Start Up -yritykseensä ja yrittäjyyteen. Tässäkin asiassa voisi hyödyntää palautteen antamista viikoittain tai niin, että se kuuluisi opintojakson sisältöön oleellisesti ja kehittymistä sekä omien yritysten menestystä ja tilannetta pohdittaisiin tasaisin väliajoin. Kommentteja ja palautetta saisi sekä opettajilta, että toisilta NY Start Up -yrittäjiltä, jotka ovat samalla opintojaksolla.

Vaikka NY Start up -konsepti on valmiiksi luotu ja itsenäisyyteen ei voi vaikuttaa esimerkiksi vakuutusten osalta, mutta opiskelijoita voisi ohjata enemmän itsenäisyyteen konkreettisissa asioissa liittyen yrittäjyyteen ja mahdollisimman pal-

jon erilaisissa tilanteissa. He voisivat ensin yrittää etsiä tietoa itse ja yrittää soveltaa löytämäänsä tietoa omaan yritykseensä, mutta mikäli se ei ole mahdollista tai tietoa ei yksinkertaisesti löydy, apua voi aina kysyä ohjaajalta.

Motivaatiotekijöiden kartoittaminen auttoi selvittämään opiskelijoiden syitä osallistua opintojaksolle. Toisin sanoen tässä opinnäytetyössä ilmenneitä motivaatiotekijöitä voidaan hyödyntää esimerkiksi opintojakson markkinoinnissa. Kun opiskelijoita pyritään kannustamaan mukaan, kannattaa esiin nostaa ainakin se, ettei yrittäjäksi tarvitse ryhtyä yksin, vaan kaverin voi ottaa mukaan ja ryhtyä yhdessä kehittämään uutta tai viemään molemmille mielekästä ideaa eteenpäin.

Lisäksi markkinointikeinona voidaan käyttää erilaisia viittauksia taustoihin, kuten ”Onko perheessäs yrittäjyyttä? – Ryhdy sinäkin yrittäjäksi!”. Yrittäjämäisen asenteen omaavat ovat myös mahdollisia opintojaksolle osallistuvia henkilöitä. Myös yrittäjämäistä asennetta voidaan käyttää markkinoinnin tukena. Uusia asioita innokkaasti kokeilevat voivat kokea opintojakson mielenkiintoisena. Toisaalta argumenttina voi toimia myös ”Uskotko omaan ideaasi? – Osoita se NY Start Up -opintojaksolla!”. Toisaalta monet opiskelijoista ryhtyivät yrittäjäksi myös luodakseen itselleen työpaikan, joten tätäkin voi käyttää argumenttina opintojaksoa markkinoidessa. Markkinoinnin tukena voi myös käyttää tämän opinnäytetyön pohjalta selviäviä asioita, kuten sitä, että opintojakso kehitti uskoa omaan tekemiseen ja heidän yrittäjämäinen asenteensa kehittyi. Opiskelijat voisivat halutessaan kirjoittaa vaikka artikkelin tai antaa luvan käyttää heidän yksittäisiä sanontojaan markkinoinnissa.

Yrittäjämyynteisyyteen voi puolestaan vaikuttaa koko ammattikorkeakoulu omalla toiminnallaan. Sen vuoksi ovat esimerkiksi yrittäjyyskasvatuksen linjaukset ja -strategiat. Yrittäjämyynteisyyttä voidaan siis pitää yllä ja kehittää toteuttamalla näitä linjauksia ja pyrkimällä kohti asetettuja tavoitteita. Yrittäjämyynteisyyteen voivat vaikuttaa myös niin sanotusti ”ruohonjuuritasolla” opiskelijoiden lähellä toimivat henkilöt, kuten opettajat. Yrittäjyyteen liittyviä mahdollisuuksia tulisi markkinoida ja esitellä niitä enemmän konkreettisesti opintojaksojen yhteydessä ja koulussa ylipäätään esimerkiksi ilmoitustauluilla, Intranetissä tai mainostauluilla. NY-opiskelijoiden kohdalla toimivia väyliä olivat sähköposti,

opinto-ohjaus sekä Xamkin oma sisäinen verkko, Student. Näitä kannattaa hyödyntää jatkossakin.

Seuraavissa toteutuksissa kannattaa myös kiinnittää huomiota siihen, että opiskelijoille opetetaan enemmän talouteen liittyviä seikkoja. Esimerkeiksi nousivat verotukseen liittyvät seikat ja rahoituksessa opastaminen. Kuitenkin talousnäkökulman sisällyttäminen opintojaksoon voi olla hankalaa sen vuoksi, että talous sisältää laajasti asioita. Esimerkiksi liiketalouden koulutuksessa kirjanpito ja yritysverotus ovat omina viiden opintopisteen opintojaksoina. Xamk voisikin perustaa uuden opintojakson, jolle voisivat osallistua muutkin opiskelijat, kuin NY Start Up -opintojaksolle osallistuneet opiskelijat. Toteutus voisi tapahtua NY Start Up -opintojakson kanssa samaan aikaan omana kokonaisuutenaan tai Start up- opintojakson perään, jolloin vuoden NY Start Up -yritystä pyörittäneet opiskelijat voisivat sujuvasti siirtyä opintojaksolle näin halutessaan ja saada lisää tukea oman yrityksen pyörittämiseen, mikäli kokee sen tulevaisuuden kannalta oleelliseksi. Opintojakso voisi olla niin sanottu pintaraapaisu taloudesta, mutta toiselle opintojaksolle osallistuvat ymmärtäisivät pääsääntöisesti yrittämisestä koituvia kuluja, heillä olisi käsitys kirjanpidon yleisistä asioista (mitä tase tarkoittaa, mitä voit päätellä kirjanpidosta jne.) ja esimerkiksi perusasioita verotuksesta.

Tämä talouteen liittyvä opintojakso voisi toimia tukikurssina sellaisille, jotka haluavat vain yleisesti lisää tietoa yrityksen taloudesta, jotka suunnittelevat yrittäjäksi ryhtymistä tai jotka haluavat täydentää omasta koulutuksestaan saatua osaamistaan. Tämä opintojakso voisi olla hyödyllinen esimerkiksi hoitoalan tai ravitsemusalan opiskelijoille.

Lisäksi opiskelijoiden vastauksista ilmeni, että opintojaksolla tulisi myös kertoa enemmän erilaisista yritysmuodoista, eli vaikka opiskelijat ovat Start Up -yrittäjiä, he toivoisivat oppivansa myös jatkon kannalta oleellisia asioita. Monet NY-opiskelijoista jäi pohtimaan sitä, mitä opintojakson jälkeen tapahtuu ja miten esimerkiksi toiminimi perustetaan.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyö onnistui kokonaisuutena hyvin. Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen ja antoisa prosessi, joka alkoi teoreettisen viitekehyksen selvittämisestä. Tämän jälkeen voitiin pohtia tutkimusmenetelmiä ja tutkimuksen toteuttamista. Tutkimuksen toteuttaminen itsessään oli mielekäs ja hyvän ennakkosuunnittelun vuoksi sujuva kokonaisuus, jonka pohjalta saatiin kattavia ja laajoja vastauksia. Kysymysten selkeä muotoilu ja liitännäisyys teoriaan helpottivat oleellisesti vastausten analysointia. Tämän pohjalta voitiin tehdä johdonmukaisia ja työn kannalta hyödyllisiä johtopäätöksiä. Johtopäätösten pohjalta kehittämissideoiden pohtiminen oli innostavaa, sillä tiesi, mitä asioita tulisi kehittää, mutta opinnäytetyön tekijälle jäi miettiä konkreettisia keinoja näiden esille nousseiden asioiden kehittämiseksi. Kehittämissideoiden ideoiminen oli erityisesti toimeksiantajan kannalta tärkeää.

Opinnäytetyöstä selviävät tutkimusongelmat, eli millaiset motivaatiotekijät vaikuttavat opiskelijoiden päätökseen ryhtyä ennen kaikkea Start Up -yrittäjiksi, mutta myös yrittäjiksi tulevaisuudessa. Lisäksi opinnäytetyössä selviää, millainen NY-opiskelijoiden käsitys yrittäjämäisestä asenteesta on ja miten he asennoituvat yrittäjyyteen. Opintojakson toteutuksesta selvisi myös paljon sisällöllisesti onnistuneita asioita, mutta opinnäytetyöstä selviävät myös ne asiat, jotka opintojaksosta jäivät puuttumaan, mitä vaikeuksia opintojakson toteutuksessa kohdattiin ja mitä opiskelijat olisivat toivoneet oppivansa.

Opinnäytetyön tuloksena on konkreettisia tuloksia, mutta myös kehittämissideoksia johtopäätösten pohjalta. Opinnäytetyön tekoprosessista hyötyivät ennen kaikkea opinnäytetyön tekijä, sillä opinnäytetyö opetti tutkimuksen toteuttamista ja lisäsi tietoutta liittyen yrittäjyyskasvatukseen, asenteisiin ja motivaatiotekijöihin. Opinnäytetyöstä hyötyi myös toimeksiantaja, sillä tarkoituksena oli löytää NY-opiskelijoiden motivaatiotekijöitä ja selvittää heidän asenteitaan yrittäjyyttä kohtaan, mutta myös löytää onnistumisia ja epäonnistumisia opintojakson toteutuksesta. Opinnäytetyössä löydettiin vastaukset näihin, mutta opinnäytetyön avulla toimeksiantaja saa myös konkreettisia keinoja käyttää työn tuloksia.

Opinnäytetyön tekeminen osoitti, miten tarkasti esimerkiksi haastattelukysymykset tulee muotoilla. Tässä tutkimuksessa NY-opiskelijoille puhuttiin välillä

opintojaksosta tai opintojaksoista, sillä opintokokonaisuus muodostuu kymmenestä opintopisteestä, mutta johdonmukaisempaa olisi ollut käyttää vain toista muotoa tai puhua pelkästä opintokokonaisuudesta. NY-opiskelijat kuitenkin ymmärsivät, että haastattelussa ja kattavassa taustatietolomakkeessa puhuttiin kuitenkin koko ajan tästä kokonaisuudesta.

Tämän opinnäytetyön pohjalta tutkittavaksi jäi vielä, mitkä väylät toimivat parhaiten yrittäjämäisten tai yrittäjyydestä aidosti kiinnostuneiden opiskelijoiden tavoittamiseen. Entä miten usein NY Start Up -yrittäjyyttä kokeilleet ryhtyvät oikeasti tulevaisuudessa yrittäjiksi? Jatkon kannalta olisi myös tärkeää kerätä myöhemmin NY-opiskelijoilta näkemyksiä samoista asioista. Oleellista olisi ainakin nähdä, kehittyikö seuraava NY Start Up -opintojakso ensimmäisen pilotoinnin jälkeen. Tietoa olisi hyvä kerätä eri toteutuksiin osallistuneilta ja pyrkiä saamaan lisää ajatuksia osallistujilta, jotka oletettavasti jatkossa edustavat muitakin aloja ja ikäryhmiä. Näin voisi myös nähdä vuosien aikana tapahtunutta opintojakson kehitystä.

LÄHTEET

Björklund, T. 2017. Työelämässä asenne on osaamista tärkeämpää. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: [http://www.skolar.fi/tyoelamassa-
asenne-on-osaamista-tarkeampaa/](http://www.skolar.fi/tyoelamassa-asenne-on-osaamista-tarkeampaa/) [viitattu 16.3.2018].

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2015. Yrittäjämäinen asenne ei ole vain yrittäjyyskursseja. WWW-dokumentti. Päivitetty 9.10.2015. Saatavissa: [https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2015/10/09/yrittajamainen-asenne-ei-ole-
vain-yrittajyyskursseja/](https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2015/10/09/yrittajamainen-asenne-ei-ole-vain-yrittajyyskursseja/) [viitattu 2.1.2018].

Huhtala, M. 2015. Asennejohtaja. Arjen työkalut esimiehille. Helsinki: Kauppakamari.

Jokilampi, J. 2016. Nuorten asenteissa tapahtunut järisyttävä muutos. Blogiteksti. Päivitetty 28.12.2016. Saatavissa: [https://y-studio.fi/nuorten-asenteissa-
tapahtunut-jarisyttava-muutos/](https://y-studio.fi/nuorten-asenteissa-tapahtunut-jarisyttava-muutos/) [viitattu 19.3.2018].

Järvinen, M. & Kari, M. 2017. Yritä, erehdy, onnistu – Helppo opas yrittäjyyteen. Helsinki: Otava.

Järvinen, V. 2014. Oikea asenne työhön. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.6.2014. Saatavissa: <https://www.ekonomilehti.fi/oikea-asenne-tyohon/> [viitattu 10.2.2018].

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. 2017. Strategia 2018-2030. PDF-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: [https://www.xamk.fi/wp-con-
tent/uploads/2017/11/Xamk_Strategiaesite_23112017.pdf](https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2017/11/Xamk_Strategiaesite_23112017.pdf) [viitattu 21.12.2017].

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018a. Luokittelu. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: [http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreetti-
nen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/luokittelu](http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/luokittelu) [viitattu 28.3.2018].

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018b. Teemoittelu. WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: [http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreetti-
nen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/teemoittelu](http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/teemoittelu) [viitattu 28.3.2018].

Kallio, J, Ripatti, E & Tanni, K. 2008. Oma yritykseni. Tampere: TAT-Palvelu Oy.

Kansikas, J. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Helsinki: Talentum.

Kauppalehti. 2015. Ilona Rauhala: Myönteinen asenne on kovaa pääomaa. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.10.2015. Saatavissa: [https://www.kauppalehti.fi/uutiset/ilona-rauhala-myonteinen-asenne-on-kovaa-paa-
omaa/z34whWAa](https://www.kauppalehti.fi/uutiset/ilona-rauhala-myonteinen-asenne-on-kovaa-paa-omaa/z34whWAa) [viitattu 16.3.2018].

Kekki, A. 2016. Asennetta voi muuttaa. Kolumni. Paikallislehti Joutseno. Päivitetty 16.6.2016. Saatavissa: <https://www.joutsenolehti.fi/2016/06/16/asennetta-voi-muuttaa/> [viitattu 18.3.2018].

Kimmoke – Yrittäjyyskasvatusstrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa. 2014. PDF-dokumentti. Päivitetty 2014. Saatavissa: http://www.yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2012/09/etela_savo_strategiakirja_small_2014.pdf [viitattu 2.1.2018].

Koskenniemi, H. 2016. Yrittäjyyskasvatus on ketterää. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.5.2016. Saatavissa: <https://loikkablogi.fi/2016/05/02/yrittajyyskasvatus-on-ketteraa/> [viitattu 3.1.2018].

Kyttä, M. 2018. Kyselylomake. PDF-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: http://maa.aalto.fi/fi/midcom-serveattachmentguid-1e4c412ed7fda28c41211e4a9f76d5ade012ed92ed9/4_kyselylomake.pdf [viitattu 31.3.2018].

Lavas, O, I. 2013. Pysäyttämätön yrittäjyys. Kerava: Prepsikka Oy.

Lavas, O, I. 2014. Mitä eroa on yrityksellä ja yrittäjällä? WWW-dokumentti. Päivitetty 30.3.2014. Saatavissa: <https://www.city.fi/blogit/lavas/mita+eroa+on+yriyksella+ja+yrittajalla/126575> [viitattu 18.3.2018].

Luoma-aho, V. Yrittäjän 5 vinkkiä työuran alkuun: Tärkeintä on asenne! WWW-dokumentti. Päivitetty 16.1.2017. Saatavissa: https://www.akavalainen.fi/akavalainen/ajassa/artikkelit/yrittajan_5_vinkkia_tyouran_alkuun_tarkeinta_on_asenne [viitattu 18.3.2018].

Nivaro, H. 2013. Yrittäjämäinen asenne siivittää kasvua. WWW-dokumentti. Päivitetty 31.10.2013. Saatavissa: <https://www.tivi.fi/Arkisto/2013-10-31/Yritt%C3%A4j%C3%A4m%C3%A4inen-asenne-siivitt%C3%A4%C3%A4-kasvua-3205111.html> [viitattu 8.2.2018].

Nuori Yrittäjyys. 2017. NY Start Up – yrittäjyyskokeilu korkea-asteella. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/ny-start-up/> [viitattu 14.12.2017].

Nuoret yrittäjät. 2017. Yrittäjyys kiinnostaa ammattikorkeakouluopiskelijoita. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.9.2017. Saatavissa: <https://www.nuoretyrittajat.fi/news/5002-yrittajyys-kiinnostaa-ammattikorkeakouluopiskelijoita> [viitattu 10.2.2018].

Nuori Yrittäjyys. 2017. Tänään julki! OKM Yrittäjyyslinjaukset. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.3.2017. Saatavissa: <https://nuoriyrittajyys.fi/2017/yrittajyyslinjaukset/> [viitattu 16.12.2017].

NY Start Up. 2017a. Mikä on NY Start Up? WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://nystartup.fi/mika-on-ny-startup/> [viitattu 31.11.2017].

NY Start Up. 2017b. Tervetuloa NY Start Up -ohjelmaan. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://nystartup.fi/opettajalle/> [viitattu 31.11.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a. Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset 2017. Päivitetty 2017. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://minedu.fi/yrittajyyslinjaukset> [viitattu 2.12.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b. Tulevaisuuden työ on yhä enemmän yrittäjyyttä – koulutuksen yrittäjyyslinjaukset julki. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.3.2017. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tulevaisuuden-tyo-on-yha-enemman-yrittajyytta-koulutuksen-yrittajyyslinjaukset-julki [viitattu 2.12.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017c. Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:17. PDF-dokumentti. Päivitetty 6.10.2015. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75160/tr17.pdf> [viitattu 3.12.2017].

Opinkirjo. 2011. Sisäistä, ulkoista ja omaehtoista yrittäjyyttä. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.1.2011. Saatavissa: https://www.opinkirjo.fi/fi/opettajat_ja_ohjaajat/yrittajyyskasvatus/tavoitteet/sisaista_ja_ulkoista_yrittajyytta [viitattu 3.1.2018].

Paasio, K & Pukkinen, T (toim.). 2007. Tarinoita akateemisesta yrittäjyydestä. Asennetta, osaamista ja oivalluksia. Helsinki: WSOYpro.

Peltola, L. 2015. Liikeideasta liikkeelle. 10.uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Read, S. 2017. Henkilökohtaisten tavoitteiden geneettinen perusta. Salmela-Aro, K & Nurmi, J-E (toim.). Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Juva: Bookwell Digital.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2009. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Salmela-Aro, K & Nurmi J-E. (toim.) 2017. Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. 3. täysin uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Simola, L. 2015. Yhteistyöllä yrittäjyyskasvatuksen strategia myös Etelä-Savoon. WWW-dokumentti. Päivitetty 18.5.2015. Saatavissa: <http://www.yesverkosto.fi/2015/05/18/yhteistyolla-yrittajyyskasvatuksen-strategia-myos-etela-savoon/> [viitattu 3.1.2018].

Sinokki, M. 2016. Työmotivaatio. Innostusta, laatua ja tuottavuutta. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Tilastokeskus. 2017. Kvalitatiivinen tutkimus. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html [viitattu 20.2.2018].

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vasalampi, K. 2017. Itsemääräämisteoria. Salmela-Aro, K & Nurmi J-E (toim.). Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Xamk. 2015. Kestävän hyvinvoinnin ja teknologian ammattikorkeakoulu. Kaakois-Suomen Ammattikorkeakoulun (Xamk) strategia 2022 ja visio vuoteen 2030. PDF-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/06/25492_strategia_2309_tiivistetty.pdf [viitattu 15.12.2017].

Xamk. 2017a. Pienyrityskeskus. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitystoiminta/pienyrityskeskus/> [viitattu 3.1.2018].

Xamk. 2017b. Strategia. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/strategia/> [viitattu 4.1.2018].

Xamk. 2017c. Tietoa opinto-ohjaajille. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/koulutus/opoille/> [viitattu 15.12.2017].

Xamk. 2017d. Xamk. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/> [viitattu 15.12.2017].

Xamk. 2017e. Xamkin avainluvut. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/xamkin-avainluvut/> [viitattu 15.12.2017].

Xamk. 2017f. Mahdollisuuksia, tietoa ja taitoja yrittäjyyteen. Blogiteksti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitystoiminnan-blogi/mahdollisuuksia-tietoa-ja-taitoja-yrittajyyteen/> [viitattu 4.1.2018].

Xamk 2017g. Yrittäjäksi – nuorille tukea yrittämisen alkuun. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/yrittajaksi-nuorille-tukea-yrittamisen-alkuun/> [viitattu 4.1.2018].

Yes. 2017a. Mitä yrittäjyyskasvatus on? WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://www.yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyyskasvatus-on/> [viitattu 14.12.2017].

Yes. 2017b. Yrittäjyyskasvatuksen työkirja. PDF-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: http://www.yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2016/06/YES_Yrittajyyskasvatuksen_tyokirja_16x16_aukeamat.pdf [viitattu 10.2.2018].

Yrittäjän päivä. 2017. Yrittäjyys. Yrittäjyys Suomessa. WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <https://www.yrittajanpaiva.fi/yrittajyys/> [viitattu 3.1.2018].

Yvi. 2017a. Sanakirja. Asenne (attitude). WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/sanakirja/226-asenne-attitude> [viitattu 3.1.2018].

Yvi. 2017b. Sanakirja. Motivaatio (motivation). WWW-dokumentti. Ei päivytystietoja. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/sanakirja/257-motivaatio-motivation> [viitattu 3.1.2018].

Yvi. 2017c. Sanakirja. Motivaatiotekijä (motivational factor). WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/sanakirja/258-motivaatiotekija-motivational-factor> [viitattu 3.1.2018].

Yvi. 2017d. Sanakirja. Omaehtoinen yrittäjyys (self-oriented entrepreneurship, spontaneous entrepreneurship). WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/sanakirja/260-omaehtoinen-yrittajyys-self-oriented-entrepreneurship-spontaneous-entrepreneurship> [viitattu 3.1.2018].

Yvi. 2017e. Sanakirja. Ulkoinen yrittäjyys (entrepreneurship). WWW-dokumentti. Ei päivitystietoja. Saatavissa: <http://www.yvi.fi/sanakirja/302-ulkoinen-yrittajyys-entrepreneurship> [viitattu 3.1.2018].

KUVA- TAI TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Väitteen ”Start Up -yrittäjäyys on kehittänyt yrittäjämäistä asennettani tai vahvistanut sitä” jatkokysymyksen ”jos kyllä, miten?” avoimet vastaukset.

Kuva 2. ”Jos koet saavasi tukea ja ohjausta, miten tämä näkyy konkreettisesti” avoimen kysymyksen vastaukset.

PERUSTIETOLOMAKE

Tämän perustietolomakkeen tarkoituksena on kerätä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun NY Start Up-opiskelijoilta perustietoja opinnäytetyön tekemistä varten. Perustietolomakkeella kerätään opiskelijoiden perustietoja ja vastauksia kysymyksiin, jotka eivät vaadi pitkiä vastauksia ja joita ei kysytä erikseen opinnäytetyöhön liittyvässä haastattelussa. Vastauksia hyödynnetään Yrittäjäksi-hankkeen Start Up-toiminnan kehittämiseksi.

Kysymyksiin vastataan joko yksittäisellä sanalla, lauseella tai rastittamalla kysymykseen sopiva vaihtoehto. Joitakin monivalintakysymyksiä on tarkennettu avoimilla kysymyksillä, johon voi vastata muutamalla lauseella.

Nimi

Ikä

Opiskelen (mitä alaa?):

Sain tiedon NY-opinnoista:

Oliko sinulla valmis yritysidea ennen opintojaksolle osallistumista?

Kyllä

Ei

Onko sinulla aiempaa kokemusta yrittäjyydestä?

Kyllä

Ei

Jos on, millaista kokemusta?

Lähipiirissäni on yrittäjyyttä

Kyllä

Ei

Jos kyllä, kuka? (perheenjäsen, sukulainen, ystävä...):

Aiotko perustaa tulevaisuudessa oman yrityksen?

- Kyllä
 En
 Pidän sitä mahdollisena
 En osaa sanoa

Onko Start Up-yrittäjyys vaikuttanut päätökseesi perustaa tulevaisuudessa oma yritys?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

Jos kyllä, miten?

Start Up-yrittäjyyden avulla olen oppinut/kehittänyt näitä ominaisuuksia (merkitse x ruutuun)

Itsenäisyys	
Menestyksekkäisyys	
Vastuuntuntoisuus	
Rohkeus	
Innovatiivisuus	
Epävarmuuden sieto	
Oma-aloitteisuus	
Yhteistyökyky	
Usko omiin mahdollisuuksiin	
Työelämä tietous	
Taloustaidot	
Ryhmätyötaidot	
Esiintymistaidot	

Start Up-yrittäjyys on kehittänyt yrittäjämäistä asennettani tai vahvistanut sitä

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

Jos kyllä, miten?

Start Up-yrittäjyyden ja opintojaksojen avulla olen löytänyt omia vahvuuksiani ja päässyt kehittämään niitä

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Start Up-yrittäjyys on mahdollistanut verkostoitumisen

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos kyllä, kenen kanssa?

Olen saanut palautetta ja kehitysehdotuksia liittyen yrittäjyyteen/omaan Start up-yritykseeni

- En ollenkaan
- Riittävästi
- Toivoisin lisää palautetta
- En osaa sanoa

Mikäli vastasit, että olet saanut palautetta, keneltä se on tullut?

Koen, että minua opettaneilla henkilöillä on tarvittavat tiedot ja taidot, sekä valmiudet yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan edistämiseksi

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos ei, miksi?

Koen, että opintojaksoilla minua tuetaan ja ohjataan yrittäjydessä

- Ei ollenkaan
- Riittävästi
- Kyllä, mutta toivoisin saavani lisää tukea ja ohjausta
- En osaa sanoa

Jos koet saavasi tukea ja ohjausta, miten tämä näkyy konkreettisesti?

Start Up-yrittäjyys mahdollistaa oppimisen uudella tavalla ja kokeilemisen kulttuurin

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Xamk tarjoaa mahdollisuuden yrittäjämäiseen toimintaan ja kannustaa yrittäjyyteen

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kiitos vastauksistasi! 😊

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Hei, olen liiketalouden kolmannen vuoden opiskelija ja teen opinnäytetyötä Yrittäjäksi -hankkeelle, jonka tiimoilta te opiskelijat olette päässeet perustamaan omia Start Up-yrityksiänne. Tarkoitukseni on tutkia, mikä teitä motivoi yrittäjyyteen, millainen asenteenne on yrittäjyyttä kohtaan ja millaisia toiveita ja ajatuksia opintojaksot ovat teissä herättäneet. Avullanne opintojaksoja voidaan kehittää ja löytää mahdollisesti uusia toimintatapoja.

Toivoisin, että haastattelussa vastaisitte näihin kysymyksiin niin laajasti, kuin teillä riittää sanottavaa, mutta kuitenkin vähintään muutamalla lauseella 😊 Haastattelussa voitte käyttää apuna valmiita vastauksia, mutta riittää myös, että pohditte vastauksia valmiiksi. Se nopeuttaa haastattelun kulkua ja aikataulussa pysymistä.

Kiitos kiinnostuksesta ja yhteistyöhalukkuudesta, nähdään haastatteluissa!

1. Mitkä tekijät motivoivat sinua aloittamaan Start Up-yrityksen?
2. Millaisia odotuksia sinulla oli opintojakson alussa liittyen itse opintojaksoon tai yrittäjyyteen?
3. Ovatko odotuksesi täyttyneet tähän mennessä?
4. Mitä toivoisit oppivasi vielä opintojakson lopussa?
5. Mitä mielestäsi tarkoittaa yrittäjämäinen asenne?
6. Mitä ajatuksia sana "yrittäjyys" sinussa herättää?
7. Millaisia ominaisuuksia mielestäsi yrittäjällä tulisi olla?
8. Millaisia jo olemassa olevia ominaisuuksiasi Start Up -yrittäjyys on mielestäsi vahvistanut?
9. Millaisia uusia ominaisuuksia koet oppineesi opintojaksojen aikana?
10. Mitkä ovat henkilökohtaiset vahvuutesi yrittäjänä?
11. Mitkä asiat ovat olleet mielestäsi tärkeimpiä opintojakson aikana opittuja asioita?
12. Oletko mielestäsi oppinut yrittäjälle tärkeitä tietoja ja valmiuksia?
13. Mitä mielestäsi jäi puuttumaan opintojaksosta? Mistä olisit halunnut oppia lisää?
14. Onko Start Up-yrittäjyys mielestäsi hyvä menetelmä opettaa yrittäjyyttä? Mitkä ovat sen hyviä puolia? Entä onko sillä huonoja puolia?
15. Millaisia riskejä koet Ny Start Up-yrittäjydessä olevan?
16. Oletko mahdollisesti 5 vuoden päästä yrittäjänä?
17. Haluaisitko, että opintojaksot jatkuisivat vielä myöhemmin?
18. Mitä opintojakso voisi mielestäsi silloin sisältää?
19. Miten opintojakso voisi kannustaa sinua paremmin jatkamaan yrittäjyyttä vielä myöhemmin?